

EF RABIN DR. MOSES ROSEN

Ce mai vreți, domnilor antisemiți?

După aproape o jumătate de veac de când a început holocaustul nostru care a soldat cu șase milioane de morți (sub gimul lui Horthy circa 150 000 evrei în Nordul Ardealului, sub regimul lui Ionescu circa 300 000 de evrei din Moldova, Basarabia, Bucovina, Transnistria): când otrava urii de rasă și celei inter-funcionale a vrăit țara în nenorociri și șase sute de mii de tineri români au zut în războiul al doilea mondial în care au pierit zeci de milioane de fii ai lor popoare europene, iată că din nou licăie capul. Terminologia hitleristă re-are (Heil Hitler), ațipările împotriva noastră răstăp.

Cică, noi, Evreii am adus comunismul. Iam că „părintii” acestei ideologii erau: Marx, Engels, Lenin și Stalin. Și trei neevrei și unul ai cărui părinți trecut la creștinism și care el însuși a un fioros antisemit.

Totuși... în anul de grație 1990, scrieți grup pe alb: că Evreul Marx (uitați pe alții trei, îl uitați chiar și pe Ceaușescu) a adus comunismul pentru că, eu fiind era Satana, era Antichrist (el, creștinat, a doua generație).

Limbaajul ne cutremură, l-au folosit și pogromiștii evului mediu, Goebbels și plătii săi.

La noi, în România, ne aducem aminte totți, că armatele sovietice au adus comunismul. Cine poate să conteste asta?

Mai știam că în biroul politic al parti-

dului erau Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, Vasile Luca, Emil Bodnăraș, Petre Borilă, Alexandru Moghioros, Gheorghie Apostol, Alexandru Drăghici. Singura evreică era în acest for, Ana Pauker.

Toți ceilalți sint uitați și numai ea, Ana este pomenită. A fost exclusă și „demascată” de către tovarășii ei, asta nu se pomeneste.

A mai fost un evreu în biroul politic: Iosif Chișinevski. Și pe el l-au exclus. S-au mai perindat zeci de alți fruntași comunisti neevrei. Despre ei nu se pomeneste.

În schimb pe „lista” publicată apar câțiva evrei cu roluri mici (în orice caz, nu de conducători). De ce?

Stalin i-a omorât pe aproape toți evreii din comitetul central comunist sovietic (Trotsky, Zinoviev, Kamenev etc.). Hrușciov și Brejnev au elfininat pe evrei din toate funcțiile superioare de partid și de guvern. O politică de stat antisemită a guvernat Uniunea Sovietică în ultimii 40—50 de ani. Discriminări, persecuții, propagandă antisemită fățișă — au fost un fenomen general în U.R.S.S.

Cum se poate denatura astfel adevărul?

Tragedia milioanei de evrei din răsăritul Europei, deposedați de drepturi, prigoniiți, desicudaizați, nimiciiți și ca naționalitate și din punct de vedere religios nu se amintește.

Rezultatul: tot noi sintem de vină...

(Continuare în p. 4)

Întrevederi ale Eminentei Sale

Primul ministru al României, dl Petre Roman a primit în audiență în ziua de 8 martie 1990, pe dl Șef Rabin al Cultului Mozaic, dr. Moses Rosen.

Dl Șef Rabin a prezentat dlui prim ministru mai multe cazuri de atacuri antisemite care s-au petrecut în ultimul timp în țară.

Dl prim ministru a declarat că guvernul este ferm hotărât să nu tolereze re-învierea oricărei manifestări de fascism, discriminări, insulte sau atacuri rasiale, naționale sau religioase.

Domnia sa a dat asigurări că se vor lua energice măsuri în acest sens. Șef Rabinul Rosen a exprimat mulțumiri

primului ministru și l-a incredințat că populația evrească este devotată și loială față de România liberă și independentă.

De asemenea, dl Șef Rabin a avut întrevederi cu dl ministru de externe Sergiu Celac și cu ministrul cultelor, dl N. Stoicescu, audiențe în decursul cărora s-au dat aceleași asigurări categorice și binevoitoare.

Șef Rabinul Rosen a avut, de asemenea, o cordială întrevedere cu dl Allan Green, ambasadorul Statelor Unite la București.

S-au discutat aspecte ale vieții evreiești în România după marea revoluție pentru democrație și progres.

În numele adevărului

În revista „Magazin”, nr. 39/1990, din Tel Aviv, a apărut următorul articol, semnat Olga Ilieș.

În numele adevărului sau găsirii adevărului, în presa din Israel s-a deschis un adevărat proces public rabinului șef al comunităților din România. Stau și mă minunez, mai bine spus mă înfricoșez, când citesc sau mi se citește ce se scrie. Dintre cei ce se implică în acest „proces”, mai ales în calitate de judecători, nu știu dacă măcar unul a stat să gindească la consecințele acestei campanii nelioale.

Bine, mă veți întreba, dar ce caut eu printre ațitea mărimi ale presei israeliene, să-mi dau cu presupusul în această problemă, să pun adevărul la locul lui? Nu pot și nu-mi îngădui. Doar Dumnezeu deține monopolul adevărului. Cele ce am de spus au o singură calitate: nu plătesc nici o poliță cu ele. Nu-l cunosc personal pe rabinul-șef Moses Rosen; cu toată privirea sa ascuțită, nu cred să-mi fi reținut chipul printre ascultătorii săi la

sărbători sau conferințe; nu mi-a îndepărtat și nu mi-a refuzat niciodată nimic, pentru că n-am cerut nimic; iar situația mea etnică incertă mă așază, fără să vreau, mai curînd de partea cealaltă a baricadei. Așa că, dacă n-am dreptate, cele ce voi scrie sint măcar sincere, și sper și cu puțin bun simț.

Rabinul șef Moses Rosen este mai înțim om. Îl cunosc bine cei apropiați, cei din generația sa, încît nu-mi îngădui să fac aprecieri. Cel mult să spun, ca oricine l-a ascultat și citit: este un om inteligent care a știut să facă, când, cum și ce trebuia, ca să-și îndeplinească datoria.

Și ceea ce interesează în acest proces este postura sa, de cel ce-a avut și are răspunderea pentru soarta comunităților din România. Cum, oameni buni? Se eli-

(Continuare în p. 4)

Vadim îl căuta pe... Ahașveros

15 martie 1984... „Saturnaliile” lui Vadim stîrnesc indignarea generală. Romii și evreii, scriitorii și oamenii de știință ne adresează scrisori și telegrame de îndarizare cu noi, de înfierare a huliganilor scrisului. Nimic din toate acestea se poate publica. În vitrinele librăriilor se lăfăiesc înjurăturile proferate către Șef Rabin „și toți ai săi”. Nimeni nu mișcă un deget. Ceaușescu dă libertate scitilor să atace, iar nouă ni se interzice să răspundem, să ne apărăm.

Intrunire la Templul Coral, în care protestează cu vehemență peste 1500 persoane! Cenzura nu lasă să apară în revistă nici un cuvînt despre cele rostite acest miting.

Adunare generală a tuturor comunităților evreiești din țară, în care zeci de conducători ai evreimii române înfierază neofascismul lui Ceaușescu! Nici vorbă a se putea reda măcar ceva din toate acestea în coloanele revistei noastre.

Am recurs atunci la „Trei medalioane de Purim”. M-am bazat pe prostia ignoranța cenzorilor. De sus și pînă jos „au înghițit-o” și iată-i pe HAMAN — dîm, MORDEHAI — Evreul care își apără demnitatea și pe ESTER — Evreica, început fricoasă, sovăitoare, căreia Mordehai îi transmite mesajul: „politica de ut nu ajută”.

Pe sub nasul cenzorilor apare în revista noastră „Meghila” Comunității evreiești din România, în anul 1984. Cînd și-au dat seama, era prea tîrziu. De Purim noi ridem. Un hohot de ris s-a dezlîngit cînd revista noastră a ajuns în mîinile cititorilor.

Scriștește din dinți Dincă, face scandal, anchete: cine a tolerat „conspirația”? Aplică sancțiuni grave.

Dar Vadim? Intr-un memoriu de 38 de pagini, el califică acest text din revistă drept atac direct împotriva lui ceaușescu. El întrebă: „Haman, Mordehai și Ester? Dar unde e Ahașveros?”. Aici e aici. A înțeles și dînsul ce a vrut autorul. Al patrulea personaj clasic din Meghila, monarhul tiran și asasin, lipsește? Nu, fiecare cititor îi ghicește prezența și prostia, rîde de „edictele” sale și de cîrdășia sa cu Haman, nelegiuitul.

Știa Vadim ceva. Doar și în spatele lui se afla un Ahașveros — analfabet, nelegiuit.

Gura păcătoșului adevăr grăit-a. Meghila „Saturnaliilor” lor avea și un al patrulea personaj. El se află acum lîngă premergătorul său, în lada cu gunoi a istoriei.

Bestemată să-i fie amintirea!

M. R.

TREI MEDALIOANE DE PURIM

HAMAN

Noi îl ghicim întotdeauna, veac de veac și generație de generație. Orice mască și-ar pune. E același. primitiv, animalic, laș și mincinos. Îl înșală pe ahașveros și îl trădează. E crud și perfid. Limba-i său e cel al crimei, „versul” său, cel al zbiereului sălbatic. Cu balele urii el visează genocid, omzărături, sînge de bătrîni și de copii. Pînă la urmă cade lamentabil în genunchi în fața Esterei. e deasupra e și laș.

Evreii i-au venit de hac. L-au înecat în ridicol. Ît de bine ne amuzăm noi de fiece Purim evocînd-l în întregul său caraghiosic!

Și totuși... Haman trebuie să ne fie recunoscător. acă nu l-am pomeni noi, cine ar mai ști de existența lui?

Caraghios? Perfid? Laș? Criminal? Ei și? Bine și nu e dat uitării, bine că nu se scufundă în anomat.

Atențiune!... Se caută un grăgar pentru Hamanul ôtern. Dacă nu-l găsim, bietul ticălos se pierde nimeni nu va ști că... a scris „poezii”.

MORDEHAI

Fiecare Mordehai a avut de înfruntat un Haman. Din păcate nu fiece Haman găsește un Mordehai care să-l înfrunte.

Evreul Mordehai reprezintă o esențială caracteristică: demnitatea umană.

S-or fi ploconind alții către Hamanii puternici. El nu o face. El stă drept, cu șira spinării nelcovoaită.

„El uneltesc împotriva noastră, dar uneltirile lor se vor prăbuși”. דְּבַרְךָ דָּבַר וְלֹא יִקּוּם „El debitează vorbe, dar ele nu se împlinesc”, căci „עֲנִי כֵן” „Cu noi e Dumnezeu”.

Mordehai e patriot și devotat suveranului său, a cărui viață el salvează. El smulge masca de pe hidosul chip al lui Haman (un chip e hidos cînd are... echimoze morale) și nu ostenește pînă nu se împlineste dreapta pedepsire a ucigașului.

Haman îl urăște de moarte pe Mordehai și „pe toți ai săi”. El își propune chiar să-i nimiccească pe toți, chiar dacă n-au apucat încă, pe atunci, să „răs-tignească” dumnezei.

Din această confruntare Mordehai-Haman ne-am ales cu un Purim vesel, cu băutura multă, cu veselie și ris, cu chef și voie bună și cu... humăntași gustosi.

A quelques choses, malheur est bon.

ESTER

I-e frică. Simte tragedia și nu găsește în sinea ei puteri s-o înfrunte. Mordehai o roagă, o imploră să-și ajute neamul, să aplece urechea la nevoile poporului ei. Ea o dorește, dar... îi e, totuși, teamă.

În clipa supremă, cînd a ajuns cuțitul la os, cînd pogromistului Haman îi crește curajul, Mordehai îi trimite vorbă lui Ester, după cum sună versetul din „Meghilat Ester” — אִם הַחַיִּים תְּחַרְשִׁי בַעַת הַזֹּאת רַחֵם הוֹאֵר וְיָצִיא עִמּוֹר יְהוּדִים מִמִּסְכּוֹת אַחֵר וְאֵת אֲבֵיךְ תֵּאבֵד „De vei tăcea și acum, mîntuirea și salvarea evreilor va veni de la alții, însă tu și familia ta veți fi dați pierzaniei”.

Atunci Ester... îndrăznește. Ce îndrăznește? Să strige adevărul în fața nelegiuțului Haman, să-l arate cu degetul în cumplita-i ticăloșie.

Slavă Domnului, nici Ester, nici Mordehai, nici tot neamul lor n-au fost și nu sint gingavi. Ei nu conțenesc să spună lucrurilor pe nume. În cazul de față este vorba de ceva foarte simplu: a spune unui criminal ceea ce este el în realitate.

LA T.E.S.: „PORȚILE PĂDURII“

André Breton nota odată: „Frumusețea va fi convulsivă sau nu va fi deloc“. Fără a subscrie la dimensiunile absolutizante ale acestui enunț, rămâne limpede că el cuprinde totuși un simbul de adevăr, care poate fi identificat în anumite opere, ca, de pildă, în aceea a lui Elie Wiesel. Scriitorul la care ne referim nu este numai un protagonist de istorie literară a vremurilor noastre — zămislinț numeroase povestiri, eseuri, piese de teatru —, ci și un nume intrat adinc, cu drepturi depline, în conștiința contemporaneității — înununat cu Premiul Nobel pentru pace în 1986.

Expunându-și esența scrisului, el afirma fără ezitare: „Tăcerea n-a fost niciodată un răspuns potrivit. Tocmai de aceea încercăm să spunem povestea celor întimplați“.

În acest spirit, americanul Robert McAfee Brown, autorul unei interesante monografii despre Elie Wiesel („Messenger to all Humanity“), i se adresa astfel: „Spuneai că a fi evreu înseamnă a depune mărturie“. Avind buna obsesie a memoriei, o memorie de inflexiune tragică, prozatorul, eseistul, dramaturgul aduce mereu testimonii vibrante, decis să interzică semenilor uitarea încărcată de vinovăție.

Sub acest semn, caracteristic prin excelență întregii sale opere, a fost elaborată și scrierea epică de oarecare amploare „Porțile pădurii“, publicată în 1964.

Dinu Cernescu a întreprins dramatizarea ei. În această intenție, nu s-a rezumat deloc la o simplă „punere în replică“, ci a imaginat o destul de riguroasă arhitectură dramatică, în care a cuprins laconic, refuzând totalitatea detaliilor narrative, evenimentele principale, definitorii ale povestirii.

Astfel am aflat din scenă, cu mijloacele scenei, peripectivă mai puțin obișnuită ale evreului Gregor, un adolescent rămas fără rudele apropiate secerate de năpastă hiterlistă, ascuns mai întâi de doica sa, râmăncă Maria, într-un sat de munte din Ardeal, intrat apoi în rezistența antinazistă.

Tot Dinu Cernescu a... pus la cale și convertirea teatrală a prozei dramatizate, semnificând regia spectacolului de la T.E.S.

El și-a asigurat colaborarea inspirată a unui tânăr pictor scenograf, Sorin Bancu. În acord sigur cu viziunea regională, soluția scenografică n-a împovărat deloc acțiunea scenică, înlesnindu-i dimpotrivă desfășurarea cea mai liberă. De la început și până la sfârșit, locul de joc — cuprinzând și exteriorul și casa Mariei — a fost străjuit de siluetele unor trunchiuri de arbore halucinante, puse în valoare diversă de lumini mai cu seamă tenebroase — în pădure, în desurările rezistenței —, dar uneori și mult mai palide, aproape albe — ca în episodul serbării cu secvențele de teatru în teatru.

Muzica, întocmită de Harry Maioroviți și interpretată la instrumentele electronice, n-a acompaniat, n-a împodobit acțiunea, ci a făcut parte din acțiune. Armonii sunetelor muzicale au subliniat mai ales, dar au și contrapunctat pline de sens cuvintele. Foarte sugestive au fost corintele sonore, plantate pe fondul unui întinerie dens între cele câteva tablouri din compoziția piesei. Tonalitățile au rămas peste tot grave, dar cu incusă diferențiate, dând și măsura intenselor încordări dramatice și pe aceea parcă secretă a misterului (în pragul și în timpul aparițiilor lui Gavril sau însoțind reflecția mistică a lui Gregor provenită din aceeași sursă a credinței nețărâmurite în clarviziunea forțelor divine).

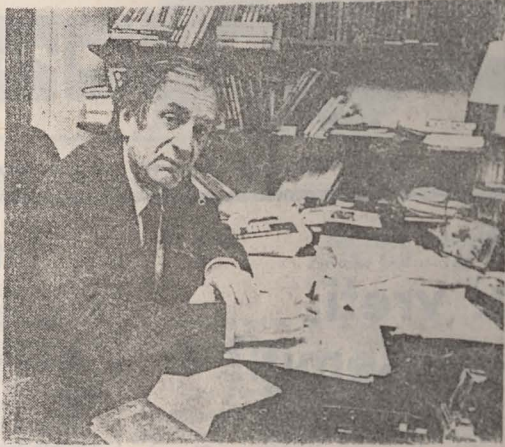
Beneficiind de valorile funcționale ale decorului și ale muzicii, a evaluat un ansamblu coerenț alcatuit, din care s-au desprins, prin forța structurilor propuse de piesă, interpretii Mariei, ai lui Gregor și Gavril.

Gregor (Răzvan Popa) a convins, purtând o puritate nici o clipă alterată, deschizând cu ne-dumerire deloc simulată ochii la lumea care îl intrigă, îl obidește, îl mai și iubeste, fiind mereu,

mișcarea reținută chiar în cele câteva secțiuni de maximă tensiune dramatică, de atmosferă explozivă, au întărit contururile curieratoarele ale inocentului adolescent prins în viltoarea necruțătoare a vieții dintr-o vreme atît de tulbură.

Înzestrată cu inteligență teatrală și vădită sensibilitate artistică a fost tratarea Mariei. Interpretarea doicii — Miriam Roxana Ionescu — a descoperit și nuanțat pe tot parcursul prezenței ei scenice substanța umană, căldura, înțelegerea, frumusețea sufletească a acestei femei simple. Modulindu-și cu ferocitate glasul, păstrând o înfățișare destul de egală, drămuind și gestul și altitudinea de ton, ea n-a fost în nici o situație retorică, n-a îngăduit eventualelor accente melodramatice să-i paraziteze partitura sfințită cu remarcabil bun gust.

O temă grea i-a fost sortită experimentatului și înzestratului actor Rudy Rosenfeld. Aducându-l în scenă pe Gavril, un fel de „raisonneur“ cu o identitate mai puțin precisă, situat între realitatea exactă și o anumită esență a realității, el apare în toate momentele-cheie, deslușindu-le semnificația pentru uzul lui Gregor, pentru uzul lumii! Pe această linie, a trebuit să

■ Elie Wiesel la masa de lucru

înfrîngă dificultatea de a rosti fără prețiozitate sentința filosofică, de a lăsa metafora să curgă firesc alături de vorba saturată de concret. În același timp, a trebuit să păstreze echilibrul, chiar dacă instabil, dintre materialitatea cotidianului și mit. Nu s-a lăsat intimidat, drept care a izbutit, chiar cu aplomb, de multe ori. Numai că am simțit, mai acut în câteva rânduri, nevoia unui decupaj mai marcat, care să-l fi diferențiat pe cit cu puțință ne de cei din jur, situându-ne vrăjii în lumea misterului care propune soluții realității.

Întregul spectacol s-a urmărit cu interes și bucurie artistică. Citeva momente își prelungeau durata în memorie sensibilă. Așa, prima întâlnire, bîntuită de duioasă amintire și neclintită abnegație, a Mariei cu Gregor.

Tot așa, intermediile străbătute de fior emoțional și intelectual, care îi așază față în față pe Gavril și Gregor. În sfârșit, turburătorul episod liric la care participă tot Gregor și Clara (Ioana Crăciun).

În ansamblu, Dinu Cernescu nu s-a ferit de „frumusețea convulsivă“, dar a știut s-o filtreze cu precizie, alegând pentru reprezentare un timbru linistit și grav, susceptibil să conducă la reflecție responsabilă.

La rîndul său, T.E.S. (director: Harry Eliad) a dovedit, înscind în repertoriu „Porțile pădurii“, că nu se cantonează numai în tranșeele — de mare nădejde, încărcate de motivate ispite — ale spectacolului de sursă tradițională, ci iese cutezător la luptă deschisă, corp la corp, cu tema contemporană.

HORIA DELEANU

CONFESIUNE

Cu aceste date biografice se pot stabili mai ușor conexiuni între operă și anii petrecuți în lagărul de exterminare, se poate înțelege mai bine tragismul nu numai din „Ultimul Săbat“, dar și din întregul ciclu de cîntece, adevărat act de iubire pentru idealism. Reținem că liederurile sale s-au bucurat de strălucită interpretare a Elenei Cernei. Transpunerea în limba ebraică îi aparține profesorului H. Riemer.

Recent, a avut loc la T.E.S. premiera piesei „Porțile pădurii“, după Elie Wiesel, laureat al Premiului Nobel pentru pace. Muzica poartă semnătura lui Harry Maioroviți. Cu acest prilej, l-am rugat pe autor să ne împărtășească câteva gânduri.

— Stimată Harry Maioroviți, ce a însemnat pentru dumneavoastră înlînirea cu scrierea lui Wiesel?

— De fapt, au fost trei întîlniri: mai întâi, cu un text de o mare bogăție spirituală, o profundă meditație asupra Holocaustului nazist și a neuitării, la care adaug pe acela cu un regizor de talia lui Cernescu și cu minunatul colectiv actoricesc al Teatrului Evreiesc de Stat.

— Wiesel, ca și dv., s-a născut și a trăit la Sighet...

— Da, Wiesel este mai tânăr decît mine. El a cunoscut iadul lagărului copil fiind, eu eram un tânăr format, cu studii la Conservatorul din Viena. Amin-doi însă am copilărit în cadrul patriarhal, așa spune mirific, al Maramureșului, în atmosfera de înțelegere și frățietate cu oameneii locului, în bucuria cîntecelor și dansurilor hasidice, în farmecul folclorului maramureșean, în

caldă reculegere a Șabatului în casa părintească și, nu în ultimul rînd, au fost jocurile și cîntecele pe care le învățam laolaltă cu copiii de pe la noi. Înțelegeți de ce universul pe care Wiesel îl zugrăvește în „Porțile pădurii“ a exercitat asupra mea o fascinantă atracție. Am lucrat la muzică mult și cu plăcere. Am urmărit să surprind momentele esențiale ale piesei și să le subliniez printr-o muzică adecvată, relevînd stări, sugerînd gânduri, idei, destine. M-am ferit de simpla ilustrare a textului. Nu știu în ce măsură am reușit.

— Ați reușit o muzică de o puternică tensiune dramatică, o compoziție nuanțată, de mare finețe. Remarcabil momentul plecării lui Gregor în pădure de la casa Mariei sau rugăciunea din final. Ruga abia murmurată la început se reia cu sunete înalte, într-o mare combinație de vibrații, o bogăție coloristică cu efect răscălit.

— Prin aceste efecte sonore, moderne, am vrut ca și prin muzică să evidențiez semnificația din opera lui Wiesel. Am folosit instrumentele electronice, vocea omească sintetizată, iar la rugă, chiar vocea omească, direct. Am lăsat să pătrundă melosul hasidic, inflexiuni maramureșene.

— Aș vrea să adaug că modernitatea muzicii din acest spectacol intrunește și atributul melodicității, ceea ce-l face pe spectator s-o urmărească cu plăcere. În încheiere, aș dori să vă pun obișnuita întrebare: proiecte?

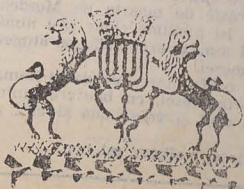
— Doresc și sper să realizez muzica pentru o altă scriere a lui Wiesel, de care spiritualmente mă simt profund legat, „Moartea unui poet“.

Interviu realizat de
BATIA ZIBERMAN

■ Harry Maioroviți

Harry Maioroviți este un vechi și bun prieten al revistei noastre, un distins membru al obștii evreiești. Cunoscut compozitor, cu o bogată activitate de creație, a scris muzică la peste 100 de filme: muzică, documentare, filme de animație, precum și la numeroase piese de teatru. Avea 24 de ani cînd a fost deportat de ocupațiii horthysti ai Ardealului în lagărul morții de la Meidling, din Germania. A supraviețuit. „Ajunsesem ca o umbră în momentul eliberării lagărului, povesteste compozitorul. După luni de foame, de boală, de mizerie, abia de mai puteam ține pe picioare. Și iată că Armatele aliate se apropiu de lagăr, iar naziștii se pregăteau să fugă. Eram sigur că ne vor lichida, așa cum procedau întotdeauna cînd păraseu terenul. Ca să nu rămînă urmele crimelor, Era într-o zi de vineri și o zi în care am scotit că trebuie să-mi fac testamentul, că îmi trăiam ultimele ceasuri din viață. A doua zi naziștii urmau să ne exterimine pînă la unu. N-a fost așa. Siliți să-și ia tălpășita, au uitat de noi. Atunci, în ziua aceea de vineri, am scris pe un capăt de ziar german rătăcit, liederul pe care-l iubesc mult: «Ultimul Săbat», pe care l-am integrat apoi într-un ciclu. L-am compus în amintirea copilăriei, a ceea ce a însemnat pentru mine întotdeauna această zi sfințită. Era de fapt un rămas bun de la

■ SCHIMBURI CULTURALE

Congresul Mondial Evreiesc „Central Mihoels“ din Moscova a semnat un acord potrivit căruia studenții sovietici evreici putea studia la Ierusalim și profesori de la yeșivot-urile Akiva vor preda la Moscova. Edgar Bronfman, președintele Congresului Mondial Evreiesc, anunțat că va finanța o zi de zi culturală evreiască deosebit de importantă la Centrul Mihoels din Moscova, iar M. Gluz, directorul acestui centru, a primit fondurile necesare pe partea „Fundatiei Memoriilor pentru Cultura Evreiască“ scopul compunerii unei m. despre Bar Kochba, care nu să fie jucată în rusă și ebraică.

■ FONOTECA

Asociația pentru studii și difuzarea cîntecului iudeu a creat, anul trecut, împreună cu biblioteca pariziană „Sodan“, Fonoteca iudeu. Organizația au proiecte ambicioase este vorba de a pune la dispoziția specialiștilor în muzică înregistrări din lumea întreagă după vechi discuri care erau sint în circulație. Pînă în prezent fonoteca numără mii astfel de înregistrări. Toate sunt la dispoziția publicului și peste 100 de casete vîndute înregistrare a mai bine de 100 de melodii, însoțite de cîntecele, de traducerea în franceză și, de asemenea, de date biografice ale compozitorilor și interpretelor. Căutăm mai semnaleză existența fonotecă a unor repertorii după emisiuni ale posturilor de radio, pe teme de cultură precum și înregistrări cu marilor hazanimi.

Păstrătoare a comoriilor cultură iudeu, conducerea Fonotecii face apel la toți cei care sîd discuri rare să le aducă pentru a fi duplicate și puse la dispoziția celor interesați.

■ DISTINCȚIE

„Societatea de Arte Frumusețe a femeilor din Montreal“ a acordat un premiu special de distincție ducătorului și regizorului de teatru Rasky. În motivare se arată că „Harry Rasky este un artist în arta cinematografică, a cărui muncă s-a extins dincolo de ecran și în galeriile muzeale, contribuind la face cunoscută multă din opera de oameni din toată lumea și activitatea și viața artiștilor tici, dovedind astfel că are hotare și este la fel de versală ca și imaginația lui Rasky a fost onorat și de Claudiu WIZO din Toronto, Colegiul Bloomfield din Ierusalim (Israel) a fost instituită o distincție purtînd numele său pentru contribuția lui semnificativă la meniu filmelor și documentarilor în Canada și pentru talentul arătat de el în Edificarea și poporului evreu“.

■ CONCERT

În imagine: Olivia, fiica laureată a Concursului Internațional Tinerilor Fiziceni, organizat de B.B.C., în timpul unui concert acompaniat de doi membri de Orchestrei Tineretului din Marea Britanie, Nathaniel și David.

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Evreii din Hong Kong

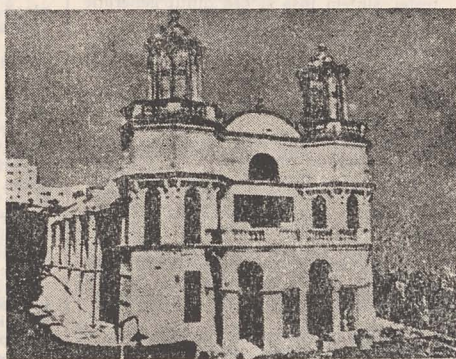
Serge Attal, colaborator la revista iudaismului francez „L'Arche”, publică, într-un număr apărut la sfârșitul anului trecut, un interesant articol despre evreii din Hong Kong, pe care a avut prilejul să-l cunoască direct, într-o călătorie în respectiva zonă. Acolo s-a întâlnit și a stat de vorbă cu mai mulți bătrâni ai căror bunici au venit în regiune încă din anul 1853, mormintele acestora din urmă aflându-se în cimitirul „Happy Valley”. Istoria arată însă că primii evrei, venind din Anglia, s-au așezat în Hong Kong încă în anul 1842. Prima comunitate a fost organizată în 1857, iar sinagoga „Ohel Lea” a fost inaugurată în 1890. Un important rol în viața comunității l-a jucat valul de emigrări din Bagdad. Printre noii sosiți s-a impus familia Kadoori, care a avut o importantă contribuție la înflorirea comunității din Hong Kong. În prețuri cu familia Sasson, provenind din imigrația engleză, ea a luat în grijă întreținerea sinagogii, cel mai vechi edificiu al insulei. De altfel, familiei Kadoori i-a revenit și un rol deosebit în dezvoltarea economică a regiunii. Ea a inițiat introducerea electricității, a sprijinit construcția unui tunel între Kowloon și Insula Victoria, singura cale rutieră între Hong Kong și continent. Laurence Kadoori, unul dintre descendenții celebrei familii, se

află în prezent în fruntea comunității.

Grupuri de imigranți evrei au mai sosit la Hong Kong din Rusia — via Shanghai — ca urmare a pogromurilor, iar ceva mai târziu au venit din Germania nazistă și, apoi, la o dată relativ recentă (1950), din China. Toate acestea au conferit comunității evreiești din Hong Kong o mare varietate de viață socială, unită prin respectul tradițiilor.

În timpul celui de-al doilea război mondial, Hong Kong a unscut vremelnica ocupație japoneză, perioadă în care viața comunității a fost interzisă. Și iată că, în prezent, deși comunitatea este mică, cunoaște o nouă înflorire. Ea dispune de cursuri de Talmud Tora pentru tineret, în timp ce copiii umează de patru ori pe săptămână cursurile la o școală specială pentru învățarea limbii ebraice. În cadrul clubului evreiesc are loc cu regularitate predarea unor lecții de Tora și istoria evreilor. Comunitatea are propriul său ziar, „Hong Kong Jewish Chronicle”.

Viața religioasă se desfășoară după tradiție, cu respectul Minianului, al Sabatului, al tuturor sărbătorilor. În prezent, comunitatea evreiască se preocupă de organizarea unor noi lăcașuri de școală, de renovarea străvechii sinagogi. La Hong Kong se află, ca reprezentant al Israelului, un consul onorific.

■ Sinagoga din Hong Kong

VIAȚA CU O STEA

Născut la aproape 20 de ani după Kafka și Hasek și la mai mult de 20 înaintea lui Kundera și Skvorecky, Jiri Weil a pătruns în conștiința cititorilor de limbă engleză prin traducerea recentă a romanului său, „Viața cu o stea”, ca unul dintre scriitorii evrei cehi importanți.

„Viața cu o stea” este un roman original și profund, una din marile cărți aparținând literaturii Holocaustului, privind supraviețuirea evreiască în teritoriile ocupate în afara lagărelor.

În viața sa reală, Weil a suferit deportarea de către nazisti în 1942. Ocupația, impactul fizic și mental suferit de un evreu, trăind singur, supus umilțelilor și urii alimentată prin promulgarea legilor rasiale constituie tema cărții sale.

Dar conținutul adinc al cărții este dat de protagonistul romanului, Roubicek, în a cărui conștiință se produce metamorfoza de la acceptarea pasivă a sortii (deportarea) la rezistență.

Nu rezistență armată, care este imposibilă atunci, nu sinucidere, care e respinsă; ci prin conștientizare de sine și luarea deciziei, concomitent cu ocupația nazistă a Cehoslovaciei, de a prefera singurătatea și a se ascunde.

Cartea ne poartă prin acele luni de zile la Praga, în special în camera acestuia om în timpul și după ordinul primit de Comunitatea Evreiască de înregistrare a membrilor ei și emiterea dispoziției de a purta steaua galbenă. Există observații fiziolo-

gice și psihice detaliate asupra degradării implicate în aceste complexe și mărunte regulamente o temă preferată a lui Primo Levi). Există apoi conversații cu Moartea și Foamea introduse în narațiune.

Nimic nu este întâmplător. O imagine sau un simbol menționate într-un anumit pasaj vor fi întotdeauna regăsite ulterior. În capitolul nouă, Roubicek privește stelele și încheie astfel: „Nimeni nu mi le va putea lua”. Imediat după aceea, în capitolul zece, introduce motivul stelei galbene, cu elocventă ironie. „Erau de bună calitate și ieftine, un adevărat chilipir. Numai o corcană (monedă — n.r.) pentru o stea făcută dintr-un material dinainte de război. De fapt, erau pur și simplu cadouri”.

Cartea lui Jiri Weil reprezintă un interesant punct de vedere asupra ocupației naziste și prigoanei evreilor (de la „regulamente” pînă la deportare și moarte în lagăr), înscriindu-se în linia abordată de Sobol, Levi, Lanzman și alții.

IN MEMORIAM

HOMMAGE AUX
7.000 VOLONTAIRES JUIFS
DE TOUS PAYS
COMBATTANTS DE LA
LIBERTE

La inițiativa Asociației evreilor participanți la rezistență din Belgia, în ziua de 25 martie 1990 va fi inaugurat la Barcelona, pe „Muntele evreilor”, un monument închinat celor 7000 de evrei combatanți pentru Spania republicană în perioada 1936—1939. Aceștia sînt considerați predecesorii numărului impresionant de 1,5 milioane de evrei care au luptat în rândurile armatelor aliate și ale rezistenței în al doilea război mondial.

Un Comitet de onoare sub președinția lui Willy Brandt a sprijinit inițiativa de ridicare a monumentului. Acesta reprezintă steaua în șase colțuri avînd în stînga un citat al președintelui Israelului, Chaim Herzog, iar în dreapta — un citat al lui Luigi Longo, amîndouă referitoare la eroismul evreilor în confruntarea cu fascismul.

VITALIE TEODORU

Onorat de Yad Vashem

Fundația memorială pentru cultura evreiască s-a impus atenției lumii prin susținute eforturi depuse în vederea păstrării năsternirii legate de Holocaust și transmiterea acesteia viitoarelor generații, pentru ca un dureros capitol al istoriei evreilor să nu fie dat uitării.

Recent, importanta fundație a rimit distincția „Moștenirea Holocaustului” în cadrul unei festivități la care au participat 50 de conducători ai organizațiilor evreiești mondiale. Distincția i-a fost înmînată doctorului Jerry Hochbaum, vicepreședinte al Executivului Fundației de către reședintele Statului Israel, Chaim Herzog.

De la dreapta la stînga: Chaim Herzog, Yitzhak Arad, director general la Yad Vashem — Ierusalim, Jerrv Hochbaum.

O VIZITĂ LA KNESSET

Clădirea Knessetului (Parlamentul israelian) atrage atenția ricăru turist. Așezată pe o țălțime și construită în stil modern, ăar cu multe elemente antice, ea apare ca un simbol al ăecutului, dar și al prezentului multuultuo al țșuvului israelian.

Edificul a fost dat în foloțnă în anul 1966, fiind strățuț de o uriașă menoră — ăma Statului Israel —, donată ă către... Parlamentul englez ărată în metal forjat, reprezentînd scene din istoria popo-ului evreu.

Dar să intrăm în clădire, ăde funcționalitatea ultramodernă este imbinată cu sobrietatea impusă de natura instituției. Pentru că trebuie spus că evreii tradițiile parlamentare ă datează de ieri — de alaltări. Primii regi, Saul, David și ăblomon, erau îngrădiți în exercitarea funcțiilor lor, încă acum ei mii de ani, de reguli aseăănătoare unei constituții moderne!

Knesset Hagdola, marele parlament, a fost o instituție suemă a evreilor în timpul pedădei persane, pînă la cucererea țării de către Alexandru ăcedon. Număra 120 de membri, cifră care se păstrează și ăci!

Spre deosebire de alte instituții similare, în Knesset fotele de deputat nu sînt așezate

în amfiteatru. Ele sînt dispuse în forma unei menore cu șapte brațe!

Faptul mi s-a părut simbolic: dacă un arbore are o mulțime de ramuri, trunchiul este unul singur! În Parlamentul israelian sînt, slavă Domnului, desule curente politice, dar trunchiul, brațul menorei, amintește fiecăruia că seva vine numai dintr-un singur loc: poporul israelian.

Dezbaterile, deosebit de aprinse, se desfășoară în prezența membrilor corpului diplomatic și a presei, în limba ebraică, dar parlamentarii arabi sau druzi se pot exprima în limba maternă, asigurînduse o traducere simultană ebraică-arabă și invers.

Knessetul este condus de un președinte și opt vicepreședinți, iar lucrările sale se desfășoară în plen și pe comisii. Pentru acestea din urmă, există încăpări speciale, dar ghidul ține să ne atragă atenția că cele mai interesante discuții le poți surprinde... la bufetul deputaților!

Vizita se încheie într-un hol monumental, decorat cu mai multe tapiserii înfățișînd scene biblice și care au la origine desenele marelui pictor evreu Marc Chagall.

Vizita la Knesset, în afară de emoția estetică, ne-a convins

incă o dată că democrația are în Israel tradiții vechi, adinc înrădăcinate în conștiința oricărui om politic sau cetățean israelian. Iar Knessetul este imaginea vie a acestor obiceiuri care se pierd în negura mileniilor...

S. BAROCH

Comoara din Vilna

6 000 de cărți ebraice, 20 000 de numere din 150 de jurnale idiș, poloneze și lituaniene, 70 de suluri de Tora, numeroase scrisori din fondul ce a aparținut lingvistului Max Weinreich și legendarului rabin care poartă numele opereii sale capitale „Hefetz Haim” alcătuiesc o inestimabilă comoară găsită într-o străveche mănăstire franciscană din Vilna.

Comoara făcea parte din arhivele „Yivo”, institut de știință și cultură evreiască ce funcționa odinioară în capitala Lituaniei.

Se știe că o parte din bogatul material al acestei instituții a fost transferată la New York, la începutul celui de-al doilea război mondial. Dintre cele 80 000 de lucrări ale acestei arhive, unele documente, manuscrise, fotografii au plecat, de asemenea, spre Statele Unite ale Americii,

în anul 1947. Fondul descoperit la Vilna provine dintr-unul pe care naziișii îl furaseră și pe care apoi l-au abandonat. Preluat de autoritățile sovietice, materialul a fost așezat într-un muzeu evreiesc, ce avea să fie în chis în 1949. Actul cel mai impresionant legat de această importantă arhivă îl constituie fapta unor neevrei lituanieni, care, cu riscul vieții, în timpul ocupației naziste, au îngropat o parte din materialul cultural-științific spre a-l salva.

Aventura începe abia acum, cînd se pune problema cercetării și organizării acestui masiv și important stoc de documente, care va contribui la reconstituirea însemnatei instituții de studii iudaice „Yivo”, cu un rol de seamă nu numai în cultura evreiască, ci și în cea universală.

Ce mai vreți, domnilor antisemiți?

(Urmare din p. 1)

A încerca să combați minciunile răspindite împotriva noastră, e greu. Ce să facem? Să le strigăm că nu sintem „băutori de sînge de creștin”, că nu sintem „otrăvitori de fîntini”, că „medicii evrei de la Moscova n-au otrăvit pe conducătorii sovietici”, că „nu sintem Satana”, că nu sintem și n-am fost nicicînd anticrist”, că „nu sintem iudeo-capitaliști, cum ne-au numit comuniștii”, că nu sintem iudeo-comuniști ci, dimpotrivă, am fost victimele acestei ideologii ateiste și antisemite?

N-are nici un rost să ne apucăm iar să demonstrăm axiome. Cine posedă un pic de bun simț, de logică, de omenie, le știe pe toate cele înșirate iar ceilalți au minuit todeauna ghiocul în locul argumentului, sabia și focul în locul rațiunii.

De altfel, am mai spus-o și în alte ocazii, este o mare deosebire între antisemiții dinainte și cei de după Holocaust. Celor dintii, oricît de mult ne urau, dacă ar fi știut că din ura lor se va naște Auschwitzul, că din xenofobia lor vor răsări crematoriile care vor mistui milioane de ființe omeniești nu le aduc insulă că nu și-ar fi revizuit părerile, că ar fi persistat în răspindirea otrăvii antisemite.

Celor răsăriți însă azi, în 1990, care reiau vocabularul hitlerist, pe ei îi întrebăm:

Nu vă cutremurați oare? nu ați învățat din recenta lecție a istoriei că doctrina voastră e mai rea decît canibalismul?

Heil Hitler? Dacă nu știți, învățați din cartea crezului lui Hitler „Mein Kampf” că noi, evreii, eram sortiți să fim doar primele victime. Urmau ceilalți, popoarele mici și celelalte „rase inferioare” care n-aveau dreptul la viață.

Nu mai eți, blondii, „Herrenvolk”-ul, „poporul de șăpini”, numai ei aveau acest drept, ceilalți erau sortiți pieirii.

Iar Dvcs. vasați iar „Heil Hitler”? Nu e acesta nebulie curată?

Apoi, ce mai vreți, de la noi, evreii? Premergătorii voștri susțineau „jidanii la Palestina”. Cică am fi prea mulți, că am ocupa poziții prea bune ș.a.m.d.

Ei bine, lucrurile s-au schimbat. După ce o treime din trupul neamului nostru evreiesc a fost cioprită, zvrilită în cupatoare și nimicată, iată că ne reclădim țara Israelului.

Sintem cea din urmă generație a catas-

trofeii, sintem însă și cea dintii generație a mințurii.

97 la sută, adică circa 400.000 de evrei români se află deja în Israel. Ei au rămas devotați țării în care s-au născut, a cărei cultură și-au însușit-o, ale cărei destine le-au împărțait, la bucurii și la dureri.

Cele trei la sută care au rămas, adică circa 20.000 de persoane sint, cei mai mulți, bătrîni, rămășițe scăpate din focul de la Auschwitz. Ei sint, unii pensionari, alții avizați la ajutoarele „Joint”-ului. Nu ocupă poziții importante. Nu sint nici „plutocrați”, nu sint nici comuniști.

Ce mai vreți, domnilor antisemiți? Jidanii s-au dus la Palestina (așa cum ați cerut). Cî unele rectificări la această formulă.

Nu „jidanii” ci evreii, nu Palestina, ci Statul Israel, demn, independent, care apără pe evrei și li cheamă să nu mai depindă nici de ura unora, nici de mila altora.

Treptat, treptat această chemare se împlinește. Vreți s-o grăbiți? Ce rău vă facem, noi rămășițele lui Israel, dacă așteptăm ca mormintele noastre să fie aici, lingă acelea ale părinților și străbunicilor noștri?

De șase sute de ani, ne aflăm aici și nu ne e deloc rusine cu ceea ce am contribuit la propășirea acestei Patrii, în cultură, în știință, în comerț, în toate domeniile de creație.

Eroii noștri au vărsat sînge din abundență în războaiele României. Cimitirele noastre sint pline cu mormintele lor.

Aveți puțintică răbdare. Domnilor antisemiți. Scăpați de noi, curînd. De ce vă grăbiți?

E un apel la conștiință, la logică. Deși îmi dau seama că e o naivitate, mă simt dator să-l fac, spre binele nostru, al vostru, spre binele țării.

Voi încheia cu o declarație pe care mi-a făcut-o acum cîteva luni, Președintele Portugaliei Mario Soares, cînd am avut cîinstea de a fi primit de D-sa.

„Măreția Portugaliei a cîștigat enorm de la contribuția adusă de evrei în slujba propășirii sale. Din păcate izgonirea lor a dus pagube uriașe țării, pagube pe care cele cinci veacuri care au trecut de atunci nu le-au putut repara.”

Noi binecuvîntăm, din adîncul inimii, România, pe care n-o confundăm cu voi, Domnilor antisemiți, pe care o cinstim, o iubim și îi vom rămîne de-a pururi credincioși.

În numele adevărului

(Urmare din p. 1)

berează din închisori sute de teroriști pentru un singur soldat israelian și i se impută că a înlesnit cumpărarea pe dolari, a sute de mii de oameni? Vreți să știți ce ziceau românii — doar se știa? „De ce n-avem și noi un Rosen să ceară la românii din străinătate dolari, să ne salveze copiii?”

Că făcea naveta România—America, să salveze „clauza”, o făcea pentru tiranul neom? Și el și românii, sperau ca măcar o fărîmă să ajungă și la familiile infometate și înfrigorate. Ce ziceau românii? Că de la Titulescu, România n-a avut un diplomat eficient pînă la rabinul Rosen.

L-a atîns cultul personalității, l-a copiat pe voievodul analfabet, îi plăcea pompa etc., etc... Cam așa se exprimă ziaristii și mulți cititori ai lor. Se știa, și azi se știe și poate spune, că neomului, cu oricărui arierat, nu-i împuneau decît fastul, trîmbițele, titurile. Cel care făcea patriarhi, ingenuchea mitropolii, întemnița preoții, ar fi stat de vorbă cu un rabin oarecare? Că doar numai filosemit n-a fost!

Prin anii '50-'60, eram, ca să spun așa, vecină cu rabinul șef Moses Rosen. Stăteam pe Toamne, lingă ambasadorul Israelului și domnia sa pe strada Maria Rosetti. Îl întâlneam mereu și țiam în ce bloc stă. Un bloc oarecare, pentru că deși construite înainte de război, blocurile bucureștene n-aveau apartamente cu piscină și sere cu orhidee, cum au în Tel-Aviv negustorii din șuk. Dar acolo prima oficialitățile străine pe care le primea și nebulun. Și asta însemna ceva, în sprijinul comunității.

Că n-a făcut nimic să demaște pe criminal, că i-a adus laude. Să fim serioși! Cine îl înfrunta pe dement? Cîțiva oameni disperaiți, — plecăciune eroismului lor — dar care n-aveau răspunderea pentru soarta unor oameni, la cheremul securiștilor ce se puteau ușor deghiza în niște huligani antisemiți, ca la Buhuși.

În ultimii 15 ani, am fost adesea la Templu sau la sala din Popa Soare. Și cum rabinul-șef are o limbă ascuțită, se minuna ironic că „apar figuri noi pe ulița evreiască”. Unii chiar erau români-

români. Nu-i aducea numai simpatie sau prietenie pentru vreun membru al comunității; dar și pentru că aci se mai putea auzi adevărul. Spus adesea pe sleau, cu toate că „băieții” erau în sală, ca să ne apere de teroriștii „frateții” Arafat.

De altfel, nu e deloc de neglijat acest aspect. De la versuri virulente-legionare și de la articole instigatoare din „Săptămîna” pînă la atacuri la propriu, n-ar fi fost mult, dacă rabinul șef n-ar fi fost ce trebuia să fie; un om care împunea, în măsura și în forma care se purta în deznădăjduita Românie.

Cum se judecă un om sau o funcție, oameni buni? Nu prin eficiență, prin rezultate? Vă luați răspunderea în aceste grele și frîmțante zile din România, căreia abia acum i se vîd rănile — unele de nevindecat — față de comunitățile din România? Revoluția n-a stîrpit toate raclele vechi, n-a vindecat xenofobia, nici antisemitismul, pe care-l flutura un așa zis guvern legitim legionar la Viena și vreți să pregătiți noi victime, de dragul unor răfuieli personale sau găselnițe gazetărești?

A fost bună diplomația israeliană pentru evrei, în timpul dictaturii? A fost. A fost bună campania de adușări sau tăceri grăitoare a ziarelor în ebraică sau română de aici, față de fărâdelegile din România tiranizată? N-a fost bună. În afară de „Adevărul”, presa a strigat cu consecvență adevărul, presa israeliană nu și-a dovedit spiritul democratic. Nici măcar în zilele cînd se hotăra soarta Revoluției și a României. Abia după...

Merită rabinul-șef Moses Rosen, respectul, dacă nu recunoștința evreimii mondiale și a statului Israel, în special pentru truda sa? Eu, care am cunoscut puțîn din umiltele peste care trebuia să treacă, din atacurile pe care le înfrunta — atacînd la rîndu-i pe leprele care au fost o rușine pentru poporul român, — spun că merită. Nu o dată m-am întrebai și eu și alții: pînă cînd o să îndure atîtea?

E modest girul meu, dar nu spun decît ce am pe inimă; și ce cred că e bine și nu e bine pentru cei care trăiesc în Galuth. În România sau în altă parte.

Alături de poporul român

Cînd intri în Templul Coral, pe o placă ce se află în fundul sălii, sint inscrite numele evreilor-români care și-au adus jertfa de sînge în primul război mondial. Deși lista nu e completă, acești eroi sint numeroși și fiecare dintre ei intruchipează o dramă. Ordinea fiind alfabetică, cel dintii este ABRAMOVICI Alter, întîmplător părintele regretatului meu cumnat. A căzut la Mărășești și vestera decesiului său a fost adusă de o rudă, un bărbat venit de pe front cu o cangrenă gravă, care avea să-l răpună peste cîteva luni. În urma lui Alter Abramovici au rămas o văduvă și cinci copii, între 2 și 12 ani, care, cu uriașe sacrificii, au fost crescuți și educați cum se cuvine. În cartea lui I. Pines Istoria evreilor (1928), citim: „În războiul pentru întregirea României au luat parte numeroși evrei (aproape 23.000 dintr-o populație evreiască de vreo 230.000). Ei și-au plătit, ca și toți locuitorii țării, tributul... Și cînd te gîndești că majoritatea covârșitoare a acestora nu se bucurau încă de cetățenia română!

Istoria ar trebui, de asemenea, să consemneze cu litere de aur faptele ca aceea ale sublocotenentului Mauriciu Brocner, care, deși mutat în iulie 1877 de pe front într-un batalion din București, a cerut să rămînă pe linia de luptă din preajma Plevnei. Sub comanda legendăului căpitan Valter Mărăcineanu, la 30 august 1877, M. Brocner s-a avîntat la asaltul redutei otomane Grivița. L-a văzut pe comandantul său înfingînd drapelul românesc pe fortăreață și fiind lovit apoi de un proiectil ucigaș. În fruntea oamenilor săi, sublocotenentul evreu-român a continuat să înainteze, sub focul obuzelor; a fost, la rîndul său, grav rănit și s-a prăbușit în nesimțire, nu înainte de a fi deschis oștenilor calea spre cucerirea redutei. Crîncena bătălie de la sfîrșitul lui august a inspirat lui Vasile Alecsandri cunoscuta poezie Peșea Curcunul: „...Noi punem steagul românesc pe crîncena redută...” Mai tîrziu, M. Brocner va fi înaintat pînă la gradul de colonel. Să mai amintim cuvintele pe care i le adresase înaintea bătăliei căpitanul Valter Mărăcineanu: „Brocner, onoarea ta, onoarea familiei tale, onoarea întregului tău neam stă în mîinile tale. Fii cel dintii pe redută și patria îți va fi recunoscătoare.”

La asemenea fapte m-am gîndit zilele acestea, cînd, la minunata noastră Televiziune Română Liberă, reînscuțată din cenușa minciunii și galvanizînd elanul întregii țări, un delegat al slăvitei cetăți a Timișoarei a parcurs o listă de răniți ai urbei martire, arătînd că printre ei se află evrei, așa cum i-am recunoscut și eu în ziua de 22 decembrie 1989, cînd m-am aflat, la orele prînzului, alături de extraordinarul nostru tineret român, care a cucerit atunci, în cîteva ore, cea mai înaltă redută a trîniei moderne, izbutind să-și facă aliată viteaza Armata Română. Am fost fericit să revăd evreii-români („români de rit mozaic”, cum îi numea Cuza Vodă, prețindu-le patriotismul), participînd la elanul făuritor de istorie al întregului popor.

Dar să revenim la ceea ce am spus la început. Trebuie subliniat că evreii au

fost alături de români în cele mai fâtoare momente ale istoriei lor. Proclamația de la Islaz cerea să se pareia israeliților și drepturi pentru compatriot de altă credință”, puțîn adevărat că pictorii C. D. Ithal și Barbu Iscovescu au fost români Ion Negulici, marii pei revoluției din 1848. Rosenthal a via tablou-emblemă al revoluției milita revoluționară”; tot el a Statuia Libertății din Piața Vornă București; a murit în temnița cauza revoluționară. Sprînjiturii ai revoluției au fost, de asemenea, tașul de obște și filantropul I. noah, ca și militantul și banchier vician Bally.

Cercetînd documentele și ziarul mîi, constatăm adesea că la mîi și demonstrații prilejuate cu nimente ca Anul Revoluționar și surile fierbinți ale Unirii. Prin lupta pentru dobîndirea independențat a României, în fine Marea la 1 Decembrie 1918, românii sustinute întotdeauna de reprezentanți naționaliști: armeni, evghiar, greci, sași, sîrbi, etc. Anul 1848, „evreii contribuie și ei la ție, servind cu entuziasm cauza sint gardiști, voluntari, contribuilecte, unii se luptă cu ture în „Spirii” (I. Pines); unii dintre ei exilați, după înfrîngerea revoluției, către imperiile otoman și țarist. rul bucureștan „Telegraful”, din 23 august 1877, citim că locuitorii ai cele mai diferite naționalități („amicie”), s-au grăbit să vină în soldaților români răniți: „Israel, întrec cu românii, francezii se germanii. Apelerile și contribuțiile raiiților din Craiova, Ploiești, Blai, alte orașe, precum și ambulanța pe frontul de rebel [ambulanța sint fapte care nu se pot uita.”

Nu pot să închei aceste figurate complete spicuirii fără a face o cție. Am trăit bucuria zilei de 23 1944, a întoarcerii armelor în Germaniei hitleriste și a dobîrșiturii antonesciene. Și atunci acest ment fusese precedat, de-a lungul multor ani, de lupta și jertfa multor tîni antifasciști, printre care nîmîndri cu elevul-erou Cornel Eliu 23 August tinerii, și nu doar ei, pe străzi, plini de entuziasm, puțîn ani nădejdele lor curate sînt făcut în cea mai mare parte în culor, sub semnul unui nou totu. Acum, în acest decembrie 1989, și speranța au fost cu mult mai un întreg popor cunoaște o fericie în istoria sa. Să împlinim, de dată, tineri și bătrîni, toate vîstă spiritul respectului față de vîstă sfînte ale omului, sub flamura și să nu uităm că tiranii nu au din „mărinimie” atîtor evrei-romî emigreze în Israel, ci i-au vindut lută per capita, așa cum i-au vindut pe germanii din România

DECESE

În cimitirele comunităților evreiești din țară, în trimestrul IV, 1989, au fost înmuniți:

ALBA IULIA. Geier Adolf (86 de ani); Handelsmann Eugen (77), ARAD. Fischer Simion (73 de ani); Gottlieb Andrei (77); Kafka Ghizela (79); Kohn Magda (81); Molnar Veronica (69); Nagy Elisabeta (80); Rothmann Jacob (86); Spitzer Alice (95); dr. Weissblatt Leon (68); Weisz Sara (86); Wolfner Maria (75), BACĂU. Croitoru Malvina (65 de ani); Froimovici Osias (87); Mandler Lidia (33); Pascau Iuju (61); Sigler Ghița (71); Sigler Marcu (74). BOTOȘANI. Segall Jeaneta (79 de ani). BRAILA. Basch Șteviu (59 de ani); Bercoici Leon (71); Goldstein Idis (91); Meleac Schely (77); Schrotter Joseph (84); BRAȘOV. B'au Elena (86 de ani); Seiler Iosif (88). BUCHUȘI. Caster Clara (51 de ani), fostă cu domiciliul stabil în orașul Iași. CÎMPULUNG MOLDOVENESC. Abramovici Rebeca (89 de ani), originară din Iași. CLUJ-NAPOCA. Berkovits Vasile (75 de ani); Hollander Ghizela (65); Mozes Viorica (75); Salomon Paul (53); dr. Zaharovits Samuilă (84). CONSTANȚA. Klein Enric (92 de ani). DOROHOL. Ciuracu Bruna (68 de ani); Gaster Nathan (82), originar din Braïla, (continuare în nr. viitor)

S-au împlinit la 9 martie 1990, patru ani de la moartea av. H. RABINSOHN — Bacău, anunțată cu durere familia Litman, București.

Isac Abramovici soț, Michel soț, frate, Tony Feldman soară amintire incetarea din viață a ABRAMOVICI ETTY, născută Ploiasă amintire.

Păstrindu-le vie amintirea, adăpîos omagiu părinților LIZA și FERENBAC — Iași, la 4 ani (21) și respectiv 22 ani (30 TISR) de ces, Carol și Licia.

Gelu fiu, Ida noră, Rina nepoată Izu cuscri și întreaga familie amintire decedat dragei lor BECICA DENTHAL — Hirău, la 18 ianuarie

Rebeca soție, Leon fiu, Nadia Nir nepoată, Ierusalim, cu durere în țam că la 10 Svat 5750 a decedat. JACOB (Iancu) — Galați, devotațor al tradițiilor iudaice. Nu cuita niciodată!

Frida soție, Suzana fiică, Avram nerc, Iacov fiu, Nomi noră, anunțată cu durere stingerea din 14 februarie 1990 a scumpului MAN TOSIF, Botoșani. Fie- bincucvintată!

19 ADAR — un an de la decedul nostru fiu, ginere, soț și chie tor — Dr. HARY COHN — chie mare prestigiu, din Brașov. Pios și amintire veșnică.

Eminența Sa a vorbit participanților a Conferința Mondială „Israel-Bonds“

Uriașe împrumuturi pentru absorbția evreilor sovietici în Israel

Zeci de mii de evrei din Uniunea Sovietică fac în aceste luni Alia, adică în Israel spre a participa la reînnoirea Tării Sfinte. Cercurile inițiate pe rând ca în anul 1990, mai mult de o sută de mii de evrei sovietici se vor integra în Israel.

Desigur că uriașe mijloace materiale rmează să fie colectate spre a asigura oilor olim din Uniunea Sovietică locuințe și locuri de muncă.

Organizația „Israel — Bonds“ a implinit zilele acesteia patruzeci de ani de la înființarea sa în anul 1950, mai mult de o sută de mii de evrei sovietici se vor integra în Israel.

Milioane de evrei s-au adăugat în aceste patru decenii celor 650.000 de evrei care se aflau în Israel în 1950.

Sentimentele de solidaritate și frațietate ale evreilor din întreaga lume le-au dat oimilor puteri sporite spre a înfrunta toate greutățile și spre a transforma pustii în grădini înfloritoare, spre a face din Israel o țară modernă, unul din cele mai ridicate niveluri din lume, atât în domeniul științei și culturii, cât și al producției de bunuri, al educației iudaice etc.

Președintele lui „Israel — Bonds“ este ambasadorul Meir Rosenne, născut în Iași, vrednic și nobil descendent al tribului evreilor din România. Fiul avuților Rosenhaupt, respectat și iubit de oștea evrească din Iași, care a fost o „עיר ואם בישראל“ — comunitate-mamă în

Israel. — Meir Rosenne a scăpat ca prin minune din pogromul din 1941 de Iași și a făcut apoi Alia în Israel împreună cu familia sa. Grație competenței și studiilor juridice strălucite efectuate, Meir Rosenne a ocupat importante poziții în viața publică și diplomatică a Israelului. A fost consilier juridic al guvernului, ambasador în Franța, ambasador în Statele Unite și acum e președintele organizației „Israel — Bonds“, care-și propune să adune în anul 1990 un miliard de dolari, cu unicul scop, acela al „elitării“, al absorbției economice, culturale și sociale a noilor veniți.

A 40-a aniversare a acestei organizații a avut loc la Ierusalim în zilele de 28 februarie — 4 martie 1990. În acest scop au sosit cîteva sute de mari donatori din Statele Unite, Canada, America de Sud și din diferite țări europene.

La hotelul „Hilton“ s-au desfășurat lucrările acestui istoric for al reînnoirii iudaice, forul mîntuirii poporului evreu.

Conferențiarilor au fost: președintele Statului, Chaim Herzog, primul ministru, Yitzhak Shamir, viceprim-ministrul și ministrul de finanțe, Shimon Peres, ministrul apărării, Yitzhak Rabin și ministrul de externe, Moshe Arens.

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a fost invitat să rostească o conferință despre: „Situația actuală a comunităților evreiești din Europa răsăriteană și mai cu seamă a celei din România“.

Conferința s-a bucurat de mare succes.

Oamenii cinstiți înfierează nelegiuirile

EMINENȚĂ

Am aflat cu stupeoare de pîngărire a sinagogii din Oradea. M-am simțit înfiorată ca scriitoarea și ca om. Nu sînt evreică, dar n-am trecut nici patru decenii de la cîmplitul Holocaust, și iată, Fiara pe care o credeam stîrpită își arată din nou colții veninoși.

Cultura mozaic reprezintă fără îndoială ancestrala coloană vertebrală a accesului europeanului către sacru, fundament mistic al civilizației contemporane și culturale.

Sînt îndurerată că sacrilegiul s-a produs într-un oraș din România. Am avut naivitatea să cred că asemenea diavoli nu mai există. Faptele și istoria mă dezică.

Vă rog să asociați și condeiul meu actului de protest — nu numai momentului, ci principal.

Cu aceleași sentimente de înaltă stimă,
Gina ARGINTESCU-AMZA

ÎNȘTIINȚARE

Comunitatea Evreilor (M) din București aduce la cunoștința coreligionarilor că pentru sărbătorile de „PESAH 5750“ vor funcționa următoarele centre de distribuire a azei și bănturilor rituale:
Sinagoga Bet Hamidrās Vechi din Calea Moșilor 76
Depozitul din str. Negustori 5

Programul de distribuire este următorul :			
Marti	27.03.	orele	8 — 13
Miercuri	28.30.	—	8 — 13 și 15 — 18
Joi	29.03.	—	8 — 13
Vineri	30.03.	—	8 — 12
Duminică	01.04.	—	8 — 12
Luni	02.04.	—	8 — 13
Marti	03.04.	—	8 — 13 și 15 — 18
Miercuri	04.04.	—	8 — 13
Joi	05.04.	—	8 — 13 și 15 — 18
Vineri	06.04.	—	8 — 12
Duminică	08.04.	—	8 — 12 și 15 — 18
Luni	09.04.	—	8 — 12
Târ pentru Hamoed :			
Joi	12.04.	—	8 — 13
Vineri	13.04.	—	8 — 12
Duminică	15.04.	—	8 — 12

Distribuția se va face pe baza chitanțelor de contribuție pe perioada 1.01.1989—30.06.1990.

AZI LA TALMUD TORA

„Dacă am reușit, în 1949, la un an de alegerea mea (ca Șef Rabin al comunităților evreiești din România — n.r.) stabilesc în București 19 cursuri de vrăcă și religie, într-un regim comunist — în Rusia aceasta se pedepsea cu oarteza sau cu închisoarea, iar în alte ri socialiste era interzis — le-am făcut scindui-mi viața“.

Nu putem deschide capitolul de istorie cursurilor de Talmud Tora din România postbelică fără această confesiune Eminenței Sale, spicuită într-un interviu apărut în „Tribuna“ nr. 8/februarie a.c., cursuri care au început și continuat — în pofida diminuării cantității a populației evreiești din România — torită vechii permanente a D-sale.

Un reportaj despre copiii evrei din mânia nu a putut apărea în condițiile nzurii. De altfel, până și cuvintele ev la Talmud Tora erau interzise. Cenzura admitea, cel mult, termenul de „ursant“, ca și cum a studia Tora la rs nu înseamnă a fi elev al acestui rs. Era încă una din aberațiile regimului totalitar ceaușist.

Copiii, între 5 și 15 ani, își mărturisesc identitatea, prima oară, pentru citiri revistei noastre. Cu David Wechsler Arthur Weissman, care au devenit în 1989 (au aproape 14 ani) cunoscință înaintea orei de istorie a reilor (profesor voluntar, dl președinte C.E.B., dr. Alfred Hărăloanu). Au nit mai devreme să învețe. Simt că îi teapă un anume examen; sînt conștii de asta. Cei doi urmează să repete cursurile de Talmud Tora din mânia în Israel, unde vor participa manifestările dedicate celei de-a 42-a iversari a Zilei Independenței Statului rael. Se vor întîlni acolo copii, elevi ai rsurilor de Talmud Tora, de pretundeni. David și Arthur se vor opri în Polonia, unde vor vizita lagărul ortii de la Auschwitz.

David Wechsler și Arthur Weissman au primul lor interviu. Intrebările nu-erie. Răspund cu o maturitate caracastică azi tineretului.

„In dubla calitate a identității noastre, cea de evrei și cetățeni români, ne cură eliberarea de tiranie a țării în re ne-am născut, trăim și învățăm, năi dintre noi au luat parte la Revoție, au înțeles ce trebuie făcut pentru ținerea libertății. De altfel, unul dintre legii noștri mai mari, de la corul „Șira vezimra“, și-a dat viața pentru libertate. nău că va trebui să învățăm mai bine re că va fi demni de generația careia îi artinem“, spune David Wechsler.

„Am avut o istorie zbuciumată. Evreii ost sclavi în Egipt, apoi, conduși de ose, au fost eliberați. Dar a fost numai eliberare fizică. A fost nevoie de timp ntru a o înțelege lăuntric, a deveni iberare spirituală. Nu pot să nu fac ociera cu ceea ce se petrece azi la și, în România. Oamenii au devenit li-

berii și trebuie să se comporte civilizată, ca oameni liberi“, comentează, în spiritul celor învățate la Talmud Tora, Arthur Weissman.

Copiii învață limba Torei, istoria poporului evreu, semnificația sărbătorilor iudaice, băieții și fetele se pregătesc pentru majorat (Bar și Bat Mitzva), care nu e numai religios, dar și cultural și etic. În fiecare vineri seara participă la Oneg Șabat, unde dl prof. Riemer, redactorul revistei noastre, le prezintă pericopa săptămîinii, după care dl dr. Alfred Hărăloanu, președintele C.E.B., înfățișează un moment din istoria evreilor.

„Copiii reprezintă viitorul, ei trebuie să-și cunoască originea, tradițiile, limba strămoșilor, așa după cum cunosc limba țării în care trăiesc. Trebuie să înțeleagă aceasta azi, fiindcă n-au avut cum s-o înțeleagă în alții ani de dictatură, cînd trebuia să ascunzi la școală, la facultate ca ești elev la Talmud Tora“.

Josefina Magdalen, studentă în anul IV la Universitatea din București, Facultatea de Matematică-Informatică, își încredințează aceste gânduri din perspectiva citorva ipostaze: de fostă elevă cvasiclandestină a acestor cursuri, de actuală pregătitoare a unei grupe de copii, care învață ivrit la cursurile de Talmud Tora ale Comunității Evreilor din București, de tînără cetățeană a unei Românie noi, care și-a cîștigat libertatea cu prețul jertfei multora dintre colerați și prieteni.

„În momentul de față există patru grupe de ivrit, după gradul de pregătire a copiilor“, își atrage atenția ing. proiectant, pensionar în prezent, Beno Grünstein, care se ocupă de problemele administrative ale cursurilor.

„În urmă cu trei ani, cînd mi-am început activitatea de îndrumătoare, declara Sorana Lazarovici, studentă în anul II la Institutul Politehnic București, Facultatea de Automatică, condițiile erau mult mai grele. Aveam în grijă o grupă de 20 de copii cu nivel de pregătire și vîrstă diferite. De atunci dină în prezent, condițiile s-au îmbunătățit. Împărțirea în mai multe grupe a permis ca numărul copiilor ce revin fiecăruia să fie mai mic și să ne putem ocupa de fiecare în parte. După ce eu și sora mea, Josefina, căsătorita Magdalen, am urmat cursurile de Talmud Tora cu dna prof. Rubinger, doi ani de Tanah cu dl prof. Riemer și un an cu dl prof. Zissu, ne-am hotărît să devenim, la rîndul nostru, pregătitoare ale celor mici, fiindcă aici simteam o libertate...“

„Despre care nu se putea vorbi“, completez.

„Da, exista o viață evreiască a copiilor și tinerilor, despre care nu se putea discuta deschis. Azi, înșfîșit, subiectul devine public“.

„Pe veteranul melamdim-ilor, dl Marcu Segal, îl găsesc la fereastra uneia din clase, avînd în față un Alef-Beit deschis

și, lîngă el, doi prichindei, aflați la prima lor lecție de ivrit: Bogdan (Nehemne) și Sebastian (Mordehai) Stössel. Dl Marcu Segal l-a învățat să serie și să citească ivrit și pe tatăl lor, Silviu Stössel. Bunicul, care l-a dus de mînă la Talmud Tora, Iosif Stösel, a fost gabai la sinagoga din str. Antim și Vinători, demolate de tiran.

„Nici nu-mi concep viața în afară de Talmud Tora“, îmi mărturiseste (cu atestarea zecilor de ani dedicați primilor pași facuți de elevi înspre rădăcinile lor) dl Segal.

Dl Mișu Moscovici, cercetător la Institutul de Cercetări Chimico-Farmaceutice din București, fost elev la Talmud Tora din Iași, care a deprins ivrit învățînd cu profesorii Weissbuch, Kara și Friedenthal, a devenit la rîndu-i pregătitor la una din grupele celor mici: „Mi-am oferit ajutorul la bunul mers al cursurilor de Talmud Tora, conștient fiind că cei care vin după noi, copiii

noștri trebuie să-și însușească cît mai mult din limba ebraică, din tradiția iudaică“.

„În special acum, în contextul vieții social-politice noi, ne putem permite să predăm fără teamă ivrit și, în mod deosebit, tradițiile evreiești“, spune dl Herman Seichter, inginer mecanic, pensionar, care se ocupă de grupa avansată a celor mici și de cea începătoare a tinerilor, coriști, în același timp, la „Șira Vezimra“ și „Menora“. „Dl profesor Riemer — conținută d-sa — lucrează de mai multî ani cu tinerii care au un nivel superior de pregătire. Consider că a fi evreu nu înseamnă doar a învăța ivrit, ci a avea conștiința iudeității, care nu se cîpăta decît prin familiarizarea și aprofundarea tradițiilor poporului cartuiui apartin“.

Din străvechea comoră a iudaismului, piesa de rezistență și de perpetuare o reprezintă setea de cunoaștere. Poporul evreu are nevoie ca acești copii și tineri să fie cît mai conștienți de valurile iudaismului, fiindcă acesta nu se menține decît prin calda răsufilare a copiilor care învață, după cum el nu se înalță decît prin munca acestor sublimi „zidari“ care sînt profesorii.

E. SUHOR

Scrisoarea unei eleve de la cursurile de Talmud Tora

Eminență, în numele puținilor copii care am rămas să urmăz cursurile de Talmud Tora, dar și în numele celor mulți care au făcut Alia, trăind acum în Statul Israel, noi vă considerăm întemeietorul cursurilor noastre și dascălul nostru întelept.

Așa cum, rostim, în cadrul rugii „Sema Israel“, cuvintele „behol levavha, uvahol nafsheha, uvahol meodeha“, noi vă rugăm aici, din toată inima, din tot sufletul și cu întreaga noastră ființă, să ne permiteți să vă adresăm vrerea de AD MEA VESRRIM, alături de distinsa Dv. soție și să ne exprimăm, totodată, regretul că ne-ați lipsit în ultimul timp de plăcerea de a vă avea ca oaspete în mijlocul nostru. Vrem să veniți printre noi cît mai curînd.

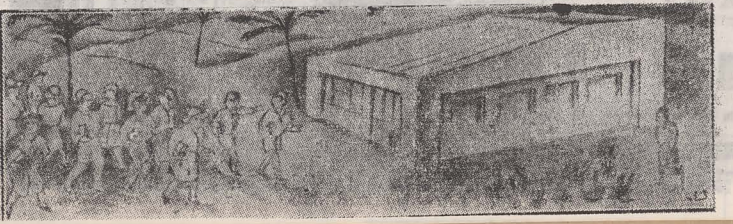
Eminență, vă asigurăm că încercăm să ne însușim învățămintele din culegerile de eseuri ale volumelor Dv., ca

și din „Revista Culturii Mozaic“, care este o prezență familiară în casele noastre și din care citim articolele ce le publicăți, ca și alte materiale de cultură iudaică.

Despre minunea de Hanuca și despre cea de Purim ne-a vorbit melamedul nostru, dar noi vă spunem că și la noi se întîmplă, cu adevărat, o minune. Cu cit sîntem mai puțini, cu atît mai mult învățăm și ne dorim mai mult ca oricînd evrei.

Vă asigurăm că ne vom strădui în continuare să nu dezmințim așteptările Dv. față de copiii evrei din toată țara pentru care Dv. ați investit enorm, atît material, cît și spiritual, că vom învăța cu toate puterile noastre, dar, mai ales, făgăduim să fim cu adevărat evrei și să nu ne sfîim niciodată s-o spunem și altora.

EVELINA MENDELOVICI

DIN COMUNITĂȚILE NOASTRE

SĂRBĂTORIREA PURIMULUI

Conform tradiției, duminică 11 martie a.c., a avut loc la București și în numeroase comunități evreiești din țară, sărbătorirea zilei de Purim.

În numărul viitor vom publica reportaje și imagini de la aceste tradiționale sărbători.

COMEMORAREA MARTIRILOR DE PE VASUL „STRUMA”

Potrivit tradiției, Moșe Rabenu s-a născut la 7 Adar și tot în această zi, peste 120 de ani, și-a încheiat existența pămîntescă. Această zi este, de aceea, consacrată în toate obștile evreiești amintirii marelui nostru profet, învățător și conducător. Sint, de asemenea, comemorați rabinii, învățătorii și conducătorii de comunități, căci, precum spune Talmudul, în fiecare rabin și conducător de obște cei și îndeplinește cu dăruire misiunea, sălășluiește o părticică din spiritul lui Moșe.

Pentru obștea evreiască din România dimensiunea acestei zile are o semnificație aparte: în această zi, acum 48 de ani, au pierit în valurile reci ale Mării Negre cei 769 de frați și surori de pe vasul „Struma”. După ce timp de peste trei luni au bătuț zadarnic la porțile pe atunci ferecate ale Țării Sfinte, după ce au implorat zadarnic înțelegerea și ajutorul așa zisei lumi libere, ei au căzut victime fascismului și indiferenței celor ce ar fi putut face ceva, dar nu au făcut nimic spre a-i salva.

Acest episod zguduitor al Holocaustului a fost evocat de Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen în predica rostită la solemnitatea de la Templul Coral, în seara zilei de 8 martie a.c. Amintind acele jertfe și acel timp al neomeniei, Eminența Sa a invocat pronia divină care ne-a învrednicit să ajungem vremurile de dreptate și libertate de azi.

Solemnitatea s-a încheiat prin rugăciunea El Male Rahamim și Kadiș rostit într-o odihnă sufletelor martirilor.

DIN NOU HAZAMIR „PE PODIUM”

Intr-una din duminicile trecute, cu cer mohorit de iarnă, orchestra „Hazamir” a adus, ca de atâtea ori, prezența luminoasă a muzicii în mijlocul vîrstnicilor de la Căminul-spital „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”. A devenit o frumoasă tradiție ca formațiile artistice ale Federației Comunităților Evreiești să descrețească frunțile celor rămași singuri și care și-au găsit o adevărată familie în căminele de asistați. Acești vîrstnici au nevoie, în singurătatea lor, de mișcare, de gestul nostru de atenție, de tandrețea noastră. De aceea, manifestările artistice desfășurate periodic în cele două cămine-spital bucureștene, ca și în alte cămine ale comunităților noastre din țară, aduc

raze de bucurie, zimbete de mulțumire pe chipurile băzdate de ani. Cu un asemenea zimbet a fost primită și de data aceasta, în recentul concert, orchestra „Hazamir” — formație instrumentală de ținută, ce și-a câștigat renumele prin muncă și talent, dar și prin îndrumarea plină de dăruire prestată de muzicianul distins care este Willy Mateescu.

Preocupindu-se de perfecționarea continuă a instrumentiştilor, de ținuta orchestrei, Willy Mateescu este nu numai dirijorul ei, dar și compozitor de calitate, autor al unor partituri specifice iudaice. Astfel, la concertul la care ne referim, alături de mai vechiul repertoriu, programul a cuprins, în primă audiere, „Suiță în stil evreiesc” și „Dans în stil hasidic”. Aplauze calde au răspălit atît frumusețea muzicii, cît și măiestria interpretărilor.

În afara soliștilor „Hazamir”-ului, bine cunoscuții Irina Simon, Dan Schor, Zoltan Karpati, Simona Moldoveanu, a mai fost invitat special David Tachman, din corul Templului Coral, care a interpretat cu măiestrie cîntecul „A idise mame”, reușind să redea nuanțat dramatismul cunoscutului melodii.

Nu este greu de imaginat cum s-a reverberat acest text poetic în sufletul vîrstnicilor.

A fost, totuși, o duminică însoțită pentru cei aflați în toamna vieții.

B. Z.

BAR — MITZVA

Recent, a avut loc la Sinagoga Mare din Iași ceremonialul de Bar-Mitzva al cursantului de Talmud-Tora Eduard Rothenstein.

În fața unui numeros public — rude, prieteni, cunoscuți —, tinărul a pus talit și tefilin și a trecut la amvon, unde a oficiat serviciul de Șaharit.

Din Derașa ținută de azi devenitul „Bar-Mitzva” a reieșit conștiința identității sale evreiești.

Salutînd pe noul „Bar-Minian”, dl dr. S. Cauffman, președintele Comunității Evreilor din Iași, a subliniat unele trăsături comune sărbătorii luminii și evenimentelor actuale. Domnia-sa a subliniat importanța cursurilor de inițiere în iudaism, precum și meritul ce revine distinșilor intelectuali, oameni de literă și de știință, ajunși la vîrsta senectuții, care nu-și crută puterile pentru ca străvechii „alef-bet” să lumineze mințile și sufletul tinerelor vîlăstare.

Profesorul I. Kara, care l-a pregătit pe tinărul Edy, a subliniat faptul că, în actualele condiții, alfabetizarea iudaică este o datorie de seamă a oricărui evreu care o poate îndeplini, ținînd seama că am rămas puțini și tineretul e însetat de cunoștințe.

Părinții și bunicii au fost viu felicități pentru reușita acestui moment solemn, nu numai din viața adolescentului și a familiei sale, dar și a întregii obști.

Purificare prin renaștere

Cînd vîlvătaile autodafeurilor învăpăiau cerul Europei, cufundate în beznă intoleranței, cînd expulzările, pogromurile, botezurile forțate se țineau lant, un număr de evrei au găsit refugiu și în țările române. Alții au venit aici chemați să impulsioneze, prin priceperea și harnicia lor, comerțul și meșteșugurile. Așezarea evreilor pe aceste meleaguri n-a intruziat și dea roade pentru țară. Mari oameni de știință, cultură, artă și-au înscris cu litere de aur contribuția la propășirea României moderne. Receptivi la curentele de înnoire politică și socială, evreii au avut un aport deloc neglijabil — splendidă ilustrare a îndemnului profetic de a apăra pacea cetații în care locuiau — la înfăptuirea idealurilor de neatinare, reintregire și eliberare a țării. Cu toate acestea, evreii au fost, în diverse epoci, obiect de diversune și de incitare la națională. Unii au conferit problemei evreiești doar o dimensiune confesională, nutrinđ, în naivitatea lor, iluzia că se vor susține destinul istoric al propriului popor prin părăsirea credinței strămoșești. Lazăr Șăineanu, lingvist și folclorist de talie europeană, s-a botezat pentru a obține o catedră universitară, la care ar fi avut oricum dreptul prin meritele sale științifice. Naș i-a fost chiar mentorul său, B. P. Hasdeu. Parlamentul nu a aprobat însă cererea de încetățenire a lui Șăineanu, care a fost nevoit să ia drumul pribegiei, plecînd pentru restul vieții la Paris. În van, fiindcă nu i s-a acordat, pînă la urmă, mult rîvnita catedră universitară, s-a botezat și H. Tiktin, autorul unui monumental dicționar și al unei gramatici de răsnet a limbii române. Alt dezodămint a avut însă drama marelui filolog Moses Gaster, a cărui inflexibilitate în materie de credință iudaică — reazem sufletese și izvor datător de viață — i-a adus pînă și stîmă adversarilor: expulzat de autoritățile române, el devine șef rabin al comunității sefarde din Londra, iar după cîteva decenii, în care a ostentit neîntreput pe ogorul literelor românești, este invitat în țară și ales membru de onoare al Academiei.

Ascensiunea fascismului în Europa a demonstrat, o dată în plus, vulnerabilitatea evreilor — religioși, laici sau care se vroiau ateii, inclusiv a aceluia care pur și simplu uitaseră că erau evrei ori, abjurînd credința părinților, nici nu se mai socoteau evrei. Deși tortionarii antisemiti nu-și pierdeau vremea cu asemenea categorisiri (programul lor era „nediscriminatoriu”), se poate spune totuși că represaliunea acțiunea cu mai multă exacerbare asupra clericilor și credincioșilor, ca elemente de catalizare potențială a rezistenței fie și numai spirituale a victimelor față de genocid. Pilduitoare este în acest sens tragedia rabinului H. Gutman și a celor doi fii ai săi ucși de legionari în pădurea Jilava. Sfirșitul războiului a adus, printre

altele, recunoașterea de către statele națiunilor, în chiar clădina New York pe al cărei frontispiciu încrustat Decalogul, supremul câmp al iudaismului, a dreptului în bil al rămășițelor Holocaustului și poporului evreu de pretinderea și redobîndi patria străbună. Pentru seamă de regimuri totalitare transrea în fapt a acestui act de renaștere istorică echivala însă cu o schimbare „dreptului” de a dispune după bun plac de soarta evreilor, reșpe sî totodată, și un exemplu dizolvant al alte naționalități asuprite. Dreptul în România se constituie un „laic”, de tristă amintire, care ca scop „rezolvarea” problemei evreilor prin combaterea religiei, etichetă simplă „mistică”, prin interzicerea diului limbii ebraice, prin supă legăturilor cu evreii din Israel și alte țări. Se netezea astfel calea dărîmării sinagogilor, pe care s-au mai trziu dictatorul în delirantă campanie distructivă. Ultimele că ale evreimii bucureștene ar fi fost făcute una cu pămîntul, dacă în molatoarea a tiranului nu i s-ar ferm, cu riscul reprizării sale, păstorul nostru spiritual, perșan, prim rang a iudaismului român și a vieții religioase internaționale condițiile în care afirmarea desard credinței în Dumnezeu, practicantșiei se converteau într-o curajozitate de atitudine, într-o formă abilitată de protest împotriva dictaturii.

Dacă au existat încă unii care printr-e evrei, ei trebuie căuțuț seamă printre aceia, puțini la număr, alesi, ca și alți eronitari, pe Șăineanu”, care mai erau încă meșter după ce făceau dovada cameleonișlor onomastice, în instituții centralizate, edituri etc., spre a salva din fațada de onorabilitate a unui total discreditat în țară și peste țară. Pentru a supraviețui, aceștia uneori s-au plătosec oribilul preșunții sau cel puțin al tăcerii neîneputincioase, ce se prefacă orbiș în tot ce se întimpla cu ceilalți, ezi cu propriii lor conaționali, și noș rude în străinătate (oare există încă vîr asemenea evrei?), iar după neap pe drum un așezămînt evreiesc treacă pe partea de vizavi, ca vreun ochi vigilent să le maculeșsarul”.

Victoria revoluției semnifică năplio cotitură istorică în raporturile naționalități și poporul român iban începutul unei opere de purificare trică, de asanare morală a relației între înșii membrii colectivității și a într-o societate a egalității nerăbdrepturi între toți cetățenii, conștească a evreului, chiar și a celui ceat pînă acum de complex apăsător săle la o minoritate (postază streplexului metecului), care-l va și si pe Solomon Catz, alias C-în geanu-Gherea, după cum observa trundere un recent biograf), este asumare demnă, explicit declară identității iudaice, înmănată peticibil cu loialitatea fără rezerve pînă țara în care a văzut lumina zilei, deoarece democrația autentică nu-ter-soma pe evreii să se pronunțe trimenii disjunției sau-sau, ci-a vorbii opțiuni și-și. Ca atare, securi opoziția laic — religioș se infățșeș o penibilă reminiscență a epocii are chistare a gândirii în concepțe 1912 bilite, prohibite sau nu de la caș, după „indicații”. Raportată la atatea noastră, distincția dintre cetermii categorii se dovedește cel puțin de obiect, dat fiind că iudaismul revindică doar ce a corp de șie religioasă, ci se configurează a șie existențială a evreului, ca modul a fi.

În climatul nou, de libertate, în ne vom bucura de acum înainte nitașile noastre, instituții marginu vechiul regim, vor renaște cu se vor manifesta pe multiple in oferind totodată un cadru adecv guli între diferite curente dlingripostei la accentele antisemite evre liferează. Este drept că sintem ste vom rămîne probabil și mai puștura cantitativă n-a fost însă în punctul forte de-a lungul întregi istorii. Dar dacă sintem în chite destulător pentru împliniri care nească și pe viitor admirația strungent sintem totuși prea puțini pentru scinda arbitrar în grupări nere Post a ne rătăci în hațșul incert sterile.

IZVOARE DE LUMINĂ

Necesitatea aprofundării cunoștințelor impune cunoașterea și valorificarea fondurilor documentare existente în numeroase biblioteci din țara noastră. Un tezaur informațional inestimabil îl constituie, printre altele, Fondul Telegi-Bolyai al Bibliotecii județene Mureș.

Biblioteca Telegi este o colecție științifică și enciclopedică formată în epoca iluminismului, cu un număr de 40.000 de volume. Fondatorul este Sámuel Telegi

(1739—1822), născut la Gornești jud. Mureș, care a început colecționarea cărților după un plan bine conturat cu scopul de a înființa o bibliotecă publică, ceea ce s-a și realizat începînd din anul 1802. Fondul Bolyai are ca nucleu biblioteca colegiului din Tg. Mureș, creat la începutul secolului al XVIII-lea. A existat aici tradiția ca profesorii și unii dintre foștii elevi să facă donații de cărți. În acest fel s-a ajuns la 80.000 de volume.

În prezent, cele două fonduri asociate — accesibile cititorilor — însumează peste 200.000 de volume.

Din numărul mare de rarități bibliofile deținute (66 de incunabile, manuscrise, exemplare ale tipografiilor renumite din secolele XVI—XVII „Biblioteca classica” cu aproape 1.400 de autori greci și romani etc) ne oprim, ca exemplificare, la cîteva titluri dintre cele existente în depozit privind istoria și religia evreilor: Josephus Flavius — Antiquitatum Iudaicorum Libri XX, Basileae in Officina Frobeniana, 1540; Biblia Hebraica cum interlineari interpretatione Latina. Ex Officina Plantiniana Raphelengii, 1613; Biblia Hebraica, elegant caracteris impressa. Editio nova. Ex accuratissima recensione doctissimi ac celeberrimi Hebraei, Menasseh Ben Israel. Amsteladami, Henri Laurentius, 1635; Libri Iehosuah, Iudicum, Samuelis et Regum, Hebraice: cum interlineari versione. Ex Officina Plantiniana Raphelengii, 1611; Psalmi Davidis Hebraici, cum interlineari versione. Ex Officina Plantiniana Raphelengii, 1615; Joseph Ben-Gorion Historia Iudaica, Libri VI Oxonii, E Theatro Sheldoniano, 1706; Hadrian Relandi — Palaestina ex monumentis veteribus illustrata. Trajecti Batavorum ex libria Gulielmi Broedelet, 1714 s.a.m.d. Cred că nu mai este nevoie să comentăm nici măcar titlurile date ca exemplu. Ele vorbesc de la sine. Ultimul titlu, de pildă, este al unei cărți cu 1068 de pagini, în două volume.

Izvoare de lumină neseacă, izvoare ale îmbogățirii spiritului!

VITALIE TEODORU

KAFKA — „juristul“ scriitor

Cercetarea vieții lui Kafka a întâmpinat nu mai puțin greutăți decât cele rulate în calea publicării și consacării operei sale¹.

S-a remarcat, în viața sa, lipsa marilor călătorii, obișnuite la alți scriitori, precum și lipsa legăturilor cu scriitorii unosculti ai timpului său: Musil, Hoffmannstahl, Rilke, Trakl. Singurele sale relații au fost puținii prieteni pe care i-a avut și redacțiile revistelor la care trimitea manuscrisele. S-a născut la 3 iulie 1883 la Praga, și-a arătat orașul pentru scurte perioade și ceașta foarte rar. Moare la 41 de ani, olav de tuberculoză. Timp de 14 ani a lucrat ca jurist la „Arbeiter-Unfall-Versicherungs-Anstalt für das Königreich Öhmen“, (o instituție de asigurări pentru accidente de muncă).

Prețuit, încă din deceniul trei al secolului, de André Breton, de Camus și alții, după ce, apoi, e tradus în Anglia și Statele Unite și după ce îi apar ediții de opere complete în Germania și aduceri în cehă, rusă și în alte limbi, unge celebru în lumea întreagă. I s-a dat o vastă literatură critică.

Biografia i-a fost mai greu trasată și n cauză că manuscrisele aflate la Berlin, la ultima sa prietenă din cele șase din dinaintea sfârșitului, Dora Diamant, i fost ridicate de Gestapo, ediția germană din 1935 a fost până la urmă înzestrată, cele trei surori ale sale au sfârșit într-un lagăr de exterminare, ca și îi dintre prietenii săi, documente s-au erdut, arhive întregi au fost nimicite. A rămas clădirile în care a locuit sau crat. Multe date biografice se pot cunge din scrisorile sale și din jurnalul care l-a ținut. În acest jurnal, Kafka, serie, în 1911: „Numele meu ebraic te Amschel, ca cel al bunicului matel mele din partea sa maternă, pe care ma și-l amintesc ca pe un om foarte lit și credincios, cu o barbă albă și lungă care a murit când mama mea avea 6 ani“. Mama s-a născut în Podebrad și se numea Julie Löwy. Tatăl său se numea Hermann Kafka, născut la Wossek și nicul după tată a fost măcelar. Hermann Kafka a ajuns să aparțină burziei comerciale din Praga și este noscută scrisoarea adresată de Kafka tatălui său în noiembrie 1919, dar nepeditată.

A avut trei surori: Elli (născută în 1899), Vally (1880), Ottilia (1892), pentru imă avind o afecțiune deosebită.

Stilul lapidar al lui Kafka și-a fost aplicat de unii prin faptul afilierii la literatura germană, dar fără contactul cu limba vorbită de straturile largi ale poporului german. Subredă explicație, stilului stilul lapidar (Kafka și-a scris o parte în germană) e legat de structura parabolică a operei sale, avind deci condițe de alt ordin.

Începe liceul german, apoi universitatea germană din Praga (în două sesiuni a studiat germanistica, în rest a fi dreptul).

Prima întâlnire cu Max Brod are loc în 1902. În 1905 are întâlniri și cu Oskar Baum și Felix Weltsch. În 1906 face la doctoratul în drept, un an facultă de avocatură și apoi, din 1907 până în 1922, e jurist, întâi un an la securizații Generali și apoi la „Arbeiter-Unfall Versicherungs-Anstalt“ la pensionarea din iulie 1922).

Primele sale lucrări publicate sînt din '8, în revista „Hyperion“. Frecventează curei socialiste și sioniste, fără o partiar activă. În 1908 își începe jurnalul. 1912 scrie proză („America“, „Dispărut“, „Judecata“).

La ca 1915 primește premiul „Fontane“. La atunci îi apare „Metamorfоза“. Înembrie 1916 publică „Judecata“ iar noiembrie apare cu două lecturi în public ale nulevei „Colonia penitenciară“. În septembrie 1917 se stabilește gnostic de tuberculoză și pleacă Zürau, la sora sa Ottilia, pentru inire. În 1918 îi apare „Colonia penitenciară“ („In der Strafkolonie“), în toamnă îi apar povestirile „Un fic de țară“ („Ein Landarzt“). Înuarie 1922: serie „Castelul“ („Das Schloss“).

În septembrie 1923 se află la Berlin, în 1924 — la Berlin și Praga, iar 3 iunie 1924 moare în sanatoriu, la Praga. Este înmormîntat în cimitirul evreiesc, la Praga, în 11 iunie 1924. Este semnificativă lista unor lucrări publicate sale, din timpul vieții sau postume:

În timpul vieții.
„Die Verwandlung“ (Metamorfоза): Leipzig 1915. „Das Urteil. Eine Geschichte“ („Judecata“): Leipzig, 1916. „In der Strafkolonie“ („Colonia penitenciară“): Leipzig 1919. „Ein Landarzt. Erzungen“ („Un medic de țară. Povestiri“): München și Leipzig 1919.

Postume:
„Der Prozess“. Roman. Berlin 1925. „Das Schloss“ („Castelul“). Roman. München 1926. „Amerika“. Roman. München 1927. „Beim Bau der chinesischen Mauer“

(„La construcția zidului chinezesc“). Povestiri și proză. Berlin 1931. „Vor dem Gesetz“ („În fața legii“). Berlin 1934. Opere complete. Editate de Max Brod. Prima ediție, vol. I—VI. Berlin 1935—6, Praga 1937. A doua ediție completă, cuprinzînd și scrisorile către Milena, aforismele și alte scrisori a apărut după război, la Frankfurt am Main și New York, 1950—8.

Dirința de singurătate, frica, visul au fost considerate ca făcînd parte din universul kafkian.

Hermann Hesse a vorbit despre presimțirea la Kafka a viitoarelor mari schimbări în lume: „Eu cred că trebuie să caracterizăm pentru totdeauna pe Kafka printr-acele suflute care au dat expresie în mod creator — chiar dacă într-un fel chinuit — presimțirilor marilor transformări ce au urmat“.

Nu e posibil să nu vezi în arta lui Kafka firul ce-l duce la Dostoievski. La Kafka nici urmă de personaje, în sens literar înecățenit, care, pînă la „Idiotul și Demonii“ (proză în care filosoficul e dus pînă la romanul de idei, de simboluri, cu dispariția efectivă a personajului clasic) mai existau la Dostoievski. La Kafka se trece dincolo de limitele romanului filosofic, chiar dincolo de ilustrația de idei, principiul sau „esențe“ și se merge la parabolă. Este ceva biblic în această tehnică literară, care a revoluționat proza și care dă într-un manierism neartistic, inestetic, dacă se încearcă imitare. Kafka e inimitabil, chiar mai mult decît Proust.

Însă romanele sale parabolice, „Procesul“ și „Castelul“, nu sînt scoase din contextul social-uman. Sînt parabolele timpurilor noastre, nu ilustrațiile unei înțelepciuni vesnice. S-a spus chiar, exagerîndu-se, că a avut viziunea nimicirilor de mase umane, că a intuit universul concentraționar și altele. Oricum, a avut „visuri rele“, s-ar putea spune. O proză halucinantă, divinatorie. O răsurnare a valorilor estetice tradiționale ale romanului, cum e și cazul lui Proust.

Titlul romanului ce i-a adus fama — „Procesul“ — ca și unele pagini din această carte, referitoare la o imaginată procedură judiciară, ne-ar putea duce la gîndul legăturii între doctoratul în drept luat la Praga în 1906 și acest așa-zis „roman“.

Legătura e însă numai aparentă, e vorba doar de o cămașă fără nici o legătură cu trupul pe care îl acoperă. S-ar putea spune doar că anumite structuri formal juridice, legate de procedura judiciară în general, au facilitat lui Kafka prezentarea ideilor sale estetice privind romanul-parabolă. Și totuși, cel puțin ca amănunt, să nu uităm că „Procesul“ a rezultat ca prelucrare a parabolei „În fața legii“, intitulată ulterior astfel.

Ca realizare estetică, deși mai greoi și poate mai „întunecat“ (ca lipsă de claritate), „Castelul“ e superior romanului „Procesul“, căci ilustrarea ideii „nerealizabilului“ e perfectă aici; nu se nimiceste absurd ceea ce s-a realizat (sacrificarea absurdă a ființei umane în „Procesul“), ci străduințele sînt înfrînte înainte de orice atingere a vreunui scop. Nu măreția sacrificării inutile și brutale a omului, ci tabloul splendid al vanității străduinței ce acționează în gol, fără nici o șansă. Nu-i teoria desertațiunii realizărilor, ci a inutilității străduinței și „Castelul“ mută biblic „desertăciunea desertațiunilor“ pe terenul efortului însuși.

Așa că nu se poate vorbi de un „motiv judiciar“ ca temă literară la Kafka, cum e cazul cu „Mizerabilii“ lui Victor Hugo sau „Invierea“ lui Tolstoi și nici măcar în măsura în care e vorba în romanul „Crimă și pedeapsă“ al lui Dostoievski.

Dacă vorbim de „juristul“ Kafka, trebuie deci să punem cuvîntul în ghilimele, ceea ce am și făcut.

BETINIO DIAMANT

1 Franz Kafka in Selbstzeugnissen und Bilddokumenten. Dargestellt von Klaus Wagenbach. Rowolt Verlag, Ed. 1966, 155 pagini.

IRVING BERLIN

Irving Berlin (Israel Bailin), unul dintre cei mai talentați compozitori de șlagăre din lume, denumit timp de decenii „scriitorul de cîntece“ al Americii, a fost cel care, în cea mai mare parte a secolului XX, a hotărît tonul și ritmul muzicii din America. Cîntecele sale au dominat un timp îndelungat afit scenele cit și ecranul. Compozitorul Jerome Kern (acum decedat) spunea despre aceasta: „Berlin nu deține doar un loc în muzica americană. El este însăși muzica americană“.

Aportul său inedit la viața muzicală din S.U.A. a fost apreciat în mod deosebit. Irving Berlin a primit o distincție specială, o medalie de aur decernată de președintele Eisenhower pentru cîntecul patriotic „God bless America“.

Postul președintelui Ronald Reagan, care, cu prilejul sărbătoririi unui secol de existență a Statuii Libertății, din iulie 1988, a decernat și altor 11 imigranți americani cite o medalie, pentru contribuția lor ca artiști în filmul muzical al lui Berlin, intitulat „This is the Army“, a exprimat întristarea sa cu prilejul decesului „acestui bărbat excepțional de talentat“.

Președintele Bush a vorbit despre „un bărbat legendar, ale cărui texte și muzică vor contribui la definirea istoriei națiunii noastre“.

Compozitorul Burt Bacharach, deținător al unui „Oscar“, a caracterizat contribuția lui Berlin la popularizarea muzicii americane ca fiind „încomensurabilă“.

Irving Berlin a fost un om care exprima cele mai diferite contradicții: un compozitor care nu putea citi notele, un deținător de importante premii, dar a cărui instruire s-a terminat cu două clase primare; un imigrant evreu din Rusia care a fost sărbătorit ca cel mai bun cîntăreț autohton de muzică populară, după Stephen Foster.

Fără a avea posibilitatea de a urma o școală de muzică, a început să compună șlagăre. La vîrsta de 30 de ani trecuse în legendă. Era posesorul unei întreprinderi de publicații muzicale. Niciodată nu a învățat să descifreze o partitură. Tehnica sa a rămas primitivă, iar cînd compunea la pian, o făcea numai într-o singură cheie. Modulațiile erau realizate printr-un set de pedale speciale. El scria pentru cîntecele sale și libretul, texte în general sentimentale.

Izzi Bailin (numele inițial) a venit în America cu familia, pe cînd avea cinci ani, pentru a se salva de un pogrom din Rusia. Era unul din cei opt copii ai cantorului Bailin, a cărui moarte timpurie a

GÎNDURI

Cîteva strigăte de alarmă ale unor înalte conștiințe civice, care au avut simțul valorii umane și au înțeles că demnitatea nu trebuie pingărită, gîndirea nu trebuie siuită, „iar lipsa de atitudine se chiamă lașitate, înșelătorie...“.

*

„Ascult
Singura bătaie de inimă
a tuturor neamurilor omenestii...“
(ERNST TOLLER)

„Pentru fiii lui Israel mărturisim că este o faptă înțeleaptă a nu se apăsa; sintem... aceia carii cheamă pentru dinșii îngrijirea, dreptatea și dreptățile toate. Ori subț ce chip și pretext se arată apăsarea în lume tot strîmbătate se cheamă; acei cari rădică la sarcinile țării, trebuie să aibe locul lor la oucurii și la folosuri — precum romanii se despart în romani ortodocși și în romani catolici, vor fi și romani israeliți; și patria va ciștiga fii mai mulți. Esclusia nu are simpatii noastre... Am fi dorit ca ajutorul să se întindă la tot pămintul fărăosebire de lege sau viață...“
(ALECU RUSSO)

„Evreii au parte de ură nu pentru că o merită, ci fiindcă au merite“.
(LUDWIG BÖRNE)

„Istoria evreilor după dărimarea Statului Iudeu și împrăștierea poporului evreu... a fost pentru mine, încă din frageda-mi tinerețe, o enigmă și o minune... copil fiind, am auzit cu o adevărată groază despre persecutarea evreilor din evul mediu, despre cruzimea înfiorătoare și barbaria săvîrșită... asupra evreilor... Cînd am văzut că bărbaii, pentru care inima-mi tinăra avea un cult, pentru luptătorii cei mai nobili și cei mai bravi ai libertății... erau evrei, atunci... admirația mea pentru acești bărbai a trecut asupra rasei lor... critica matură a trebuit să se incline înaintea faptului că evreii, în proporție cu numărul lor, au făcut și produs mai mult ca alt popor pentru binele și libertatea omenirii, ca și pentru artă, literatură și știință...“
(WILHELM LIEBKNECHT)

„...Biblia, cărțile profetilor, cîntările lui David le-am învățat de mic copil; și cum le-am învățat, Dumnezeu meu! Mai toate serile copilăriei mele le petreceam ca apul pe genunchii mamei mele și ea, mîngîindu-mă ușor și dulce cu mina ei de mamă, îmi spunea istoria poporului lui Israel, pînă ce adormeam repetînd în minte faptele eroilor și ale martirilor voștri sau zîcînd după dînsa, ca o rugăciune de seară: «suce-se limba mea de te voi uita, o, patria mea»...“
(C. A. ROSETTI)

„...evreii au însușirea de a sprîjini și promova lucrurile de certă valoare, chiar cînd nu sînt deloc înrudite cu natura lor... Mă va lega totdeauna de evrei dragostea lor pentru spiritualitate, ca și înclinația lor constantă pentru tot ce este delicat, temerar, rafinat și liber...“
(THOMAS MANN)

[Biblia] „...Intr-însa, ceea ce e în multe privințe nou și, în totalitate, mare e umanitatea care pătrunde această operă. O umanitate deosebită de cea eleno-latină... E o umanitate pasionată, uneori desperată, de afităa ori adinc duioasă...“
(NICOLAE IORGA)

„Israel nu este o idee — ci o realitate“.
(MARTIN BUBER)

Culese de EVELIN FONEA

■ Masada — vedere aeriană

O fascinantă călătorie la MASADA

După ce am participat la un seminar internațional pentru tineretul evreu cu tema „Valori iudaice și culturale” organizat de Consiliul Comunităților Evreiești din Europa și desfășurat în Israel, doresc să prezint o relatare despre o excursie făcută cu acest prilej și care a cuprins ruta: Ierusalim — Jericho — Hisham Palat — Marea Moartă — Qumran — Ein-Ghedhi — Masada.

Am plecat din Ierusalim dis-de-dimineață pentru a ajunge cât mai devreme la Masada, aceasta pentru că vizitarea masivului stâncos al Masadei e mai plăcută dimineața, înainte de arșița soarelui. Totuși, ne-am oprit întâi să vizităm Jericho, cunoscut încă din timpuri biblice ca oraș al palmierilor. Acolo vara este excesiv de caldă. Herod avea aici unul din palatele sale de iarnă și tot astfel, mai târziu, califul omiyazilor — Hisham (724—743).

După această abateră din drum, vizităm în continuare orașul Jericho, despre care se spune în istorie că evreii nu l-au cucerit cu puterea armată, ci prin vîulețul trîmbițelor și țipetele lor, cînd zidurile orașului s-au prăbușit. Astăzi, orașul continuă să strălucească alb în lumina orbitoare a amiezii, cu grădinile, orașerile și culturile sale de banane și smochine, oază de verdeată și prosperitate printre dealurile și văile galben-roșcate și aride.

Peste tot se văd plantații pe acest pămînt îngrat. Cum e posibil? Extrem de simplu. Se face cu pick-hamerul o groapă în — hai să-i zicem — pămînt, de fapt în piatră. Groapa e conectată la un sistem de tuburi cu apă subterană, apoi umplută cu pămînt bun, adus din Galil (e cel mai gras), e înfipt acolo puietul și...Așa se procedează peste tot, ca și în Ein-Ghedhi.

După vizitarea orașului Jericho și a Palatului Hisham, ajungem la Marea Moartă, cu un litoral avînd lungimea de 80 km. Prin poziția sa, Marea Moartă se află cu 396 m sub nivelul mării, la punctul cel mai adînc de pe suprafața globului pămîntesc. Din cauza mării evaporării, cantitatea de sare a apei e de 280—310‰, o concentrație care face imposibilă orice formă de viață, de unde și numele mării. Greutatea specifică a apei este mai mare decît cea a corpului omenesc, așa că în Marea Moartă nu te poți scufunda.

Sîntem la cîrca 43 de km de Ierusalim și, vreo 15 km de Jericho, de unde putem vedea indicatorii șoselei spre pesterile de la Qumran, dar cu regret, fără a deschide.

Ajungem în regiunea Ein-Ghedhi, care a fost cunoscută și populată încă din timpuri biblice. Aici s-a refugiat tînărul David pentru a scăpa de minia regelui Saul. Săpăturile au dovedit că evreii întorcîndu-se din captivitatea babiloneană (535 î.e.a.), s-au așezat din nou aici. De la venirea arabilor, însă, nu mai e pomenită nici o populație sedentară. Abia în 1948 Ein-Ghedhi devine kibutz, cînd tinerii kibuznici, amatori ai frumuseților naturii, transformă oază de odinioară într-o regiune populată și, mai ales, bogată prin plantații de-a lungul coastei dealurilor, prin curățirea cursului apelor, prin construcția de drumuri spre izvoare și cascade. Bruscu au răsărit în fața noastră pîlcuri de arbori: pini, eucalipti, bananieri, portocali, curmalai. Nimic nu a crescut de la sine; fiecare pom, fiecare floare, fiecare fir de iarbă au fost impuse deșertului nisipos și arid!

Între arbori sînt vile cu cerdacuri, cu acoperișuri colorate, apoi cîteva blocuri, magazine, restaurante, într-un cuvînt — viață!

Ghedhi în direcția Masadei. În drum, întilnim pe dreapta șoselei cele două dealuri cu vîgăuni și defile, Nahal David și Nahal Arugot. Pe virful lor se găsesc izvoare, iar pe Nahal David un lac de munte, cu apă cristalină.

Acum, autobuzul coboară de-a lungul Mării Moarte vreo 4 km și am ajuns să vedem semețul platou al Masadei, un obiectiv important al excursiei de azi.

Pentru urcarea celor 434 m înălțime ai platoului, am fi putut folosi telefericul. Dar un grup eminent de tînăr ca al nostru a putut ajunge și, pe jos, urecușul luîndu-ne peste o oră.

Masada înseamnă pentru Israel și pentru evreimea din întreaga lume mai mult decît un obiectiv demn de vizitat! Spre a scăpa de o viață tristă în sclavie, apărătorii din anul 73, refuzați în acest punct strategic după căderea Ierusalimului, au preferat sclaviei moartea.

„Masada nu va cădea niciodată!” — este astăzi jurămintul soldaților trupelor de elită din Israel, pe care acceptă îl rostesc în fiecare an în fața drapelului israelian. Masada a devenit în timpul lui Herodes o fortăreață greu de cucerit. În anul 66, poporul evreu s-a răscolit împotriva dominației romane. Războiul s-a terminat în anul 70, o dată cu căderea Ierusalimului și incendierea Templului. Dar un mic grup de patrioți au hotărît să nu se predea. Au reușit să nimicească garnizoana romană și s-au așezat împreună cu femeile și copiii pe stîncă, în speranța că vor putea respinge atacul cel mare al armatei romane de 15 000 de soldați care au încercat fortăreața. După o puternică și lungă rezistență, care a ținut trei ani, lupta a încetat în mod dramatic. Luptătorii au preferat să moară decît să cadă de vii în miinile dușmanilor. Din explicațiile ghidului am aflat că, în urma săpăturilor efectuate, s-au găsit 10 tablețe (cioburi de lut) cu înscrispții de nume, între care era și numele de Eleazar Ben Yair. Acesta a fost bărbatul care a ales soluția morții în libertate, pentru a evita viața luptătorilor în sclavie. Săpăturile au fost inițiate de arheologul Yzael Yadin și terminate între anii 1963—1965. În turul pe care l-am făcut în jurul platoului de 600 m lungime și 200 m lățime, am putut vedea aproape toate edificiile — în ruină —, zidurile și sistemul de aprovizionare cu apă, ridicate în timpul lui Herodes. Aș aminti sinagoga de care s-au folosit zeloții ultracredincioși, apoi am admirat frescele de pe luxoasa casă de baie romană, de asemenea ruinele celor trei palate de pe terasele de jos, de mijloc și de sus, construite și locuite de Herodes, din care numai puține, prea puține fresce și mozaicuri s-au păstrat.

După o informare atît de bogată și multilaterală la simpaticului nostru ghid, Aviad, a urmat o coborîre în ritm vioi, chiar și sub soarele deja torid al amiezii. Încă o ultimă și fantastică peripezie de pe terase și părăsim memorabila Masada pentru a ne continua drumul spre Eilat.

Asociația culturală de prietenie ROMÂNIA-ISRAEL

Duminică 11 martie 1990 a avut loc, la București, constituirea „Asociației culturale de prietenie România-Israel”, co-responsabilul românesc al „Ligii de prietenie Israel-România”, constituită de mai multă vreme.

Ca președinte al asociației a fost ales dl. Răzvan Teodorescu, președintele Ra-

dio-Televiziunii Române Libere, președinti de onoare au fost: Ștefan Ștefan și dl. Șef Rabin dr. Moshe

Ștefan și dl. acad. prof. dr. Ștefan Ștefan. În numărul viitor al revistei va fi publicată o dare de seamă asupra evenimentului important și fructuos, cu cuvîntările rostite.

TRADIȚIE ȘI MODERNITATE ÎN DREPTUL ISRAELIAN

În cadrul Societății române de drept comparat s-a prezentat în urmă de o vreme și documentată comunicare, avînd ca temă „Inovații în dreptul israelian contemporan al familiei”, ai cărei autori sînt Dan Zlătescu și Irina Moroiu-Zlătescu, secretara Societății, au influențat din instituțiile de bază ale dreptului familiei în reglementarea legii în vigoare în Israel.

Meritul deosebit al comunicării este evidențiat prin modul în care au prezentat dualismul juridic ce caracterizează această legislație, pe de o parte, specificul dreptului rabinic tradițional în materie, pe de altă parte, dreptul modern israelian, apărut sub influența Common Law și aplicat în timpul mandatului britanic. Explicația semnificației acestor două sisteme — pe care am încercat s-o subliniez cu prilejul discuțiilor ce au urmat — o aflăm în însăși istoria poporului evreu; aceasta, pe de o parte, păstrează tradiția milenară instaurată în cadrul organizatoric al poporului de altă parte, o dată cu renașterea națională în sistemul unui stat modern adaptate forme preluate din Common Law, astfel încît să ofere cadrul de legislație care să corespundă cerințelor actuale ale statului modern și coexistența celor două reglementări demonstrează corelația dintre modern în concepția socială și juridică a legislatorilor israelieni, care coeziunea dintre elementele de perenitate ale poporului evreu în dreptul rabinic tradițional și cele specifice dreptului modern, expresii ale tradițiilor sociale, naționale și etnice din societatea israeliană contemporană.

În comunicarea prezentată au fost analizate în paralel — cele două reglementări — instituțiile căsătoriei și divorțului, inclusiv impactul care pot sta la încheierea unei căsătorii (vîrstă, bigamia). În ceea ce privește vîrsta, s-a arătat că, în conformitate cu dreptul tradițional, bărbatul la vîrsta de 13 ani, iar femeia la 12 ani, dată de la care se putea încheia căsătoria, ce se bazează pe consimțămîntul părinților. O dată cu apariția lui Marriage Age Law, s-a stabilit ca limită minimă pentru femeie la 17 ani, putînd exista și excepții determinate de situații speciale; pentru bărbat nu este fixată o limită minimă de vîrstă.

Deoarece căsătoria în dreptul iudaic are un caracter monogam, este privită ca un impediment la căsătorie.

Se subliniază că în legislația israeliană se recunoaște căsătoria care creează efecte juridice în ceea ce privește pensia de asigurări sociale de urmaș, raporturile locative, precum și în materia succesiunilor.

Comunicarea analizează efectele căsătoriei, arătînd că o lege reglementează drepturi egale între soți sub raportul regimului matrimonial patrimonial dintre soți își află reglementarea într-o lege din anul 1974 în vigoare de la 1 ianuarie 1974, în raport de care sînt privilegiate divorțurile încheiate înainte de intrarea în vigoare a acestei legi și cele după această dată. Conform dreptului tradițional, între soți există o serie de drepturi, femeia păstrîndu-și dreptul de proprietate asupra bunurilor intră în căsătorie, soțul fiind doar un administrator al bunurilor în cazul căsătoriilor încheiate după intrarea în vigoare a legii arătate, menținîndu-se existența unei convenții definite drept acord patrimonial încheiat în scris și care este confirmată fie de tribunal (dacă încheierea este anterioară căsătoriei), fie de ofițerul stării civile (cînd este simultană cu căsătoria). În lipsa unei asemenea convenții, fiecare soț își menține patrimoniul său. Aceasta are rolul său la încheierea căsătoriei, cînd se realizează un echilibrare a resturilor părților, ce are ca urmare repartizarea unei părți din valoarea diferenței dintre cele două patrimonii.

În ceea ce privește întreținerea, conform dreptului tradițional, soțul ținut la această obligație independent de starea de nevoie a soției. În legislația contemporană israeliană se prevede (conform unei legi din 1976) că femeii trebuie luate în considerare la calculul obligației de întreținere acordată întreținerea este sancționată penal. Conform unei legi din anul 1974, deținătorul nu-și achită obligația, Institutul Național de Asigurări Sociale subrogă acestuia, plătiind dreptul ce se cuvine creditorului obligatului, urmînd apoi pe debitor pentru achitarea obligației sale.

Analizînd instituția divorțului, comunicarea a subliniat că acest act al părților (denumit „gheh”), soluționarea lui fiind în competența instanței rabinice sau a unui tribunal civil. Instanța intervine în cazul dezacordului părților. În general, în cazul în care ambii soți aparțin aceleiași religii, soluționarea revine tribunalului religios. Legea din 1969 prevede și soluționarea divorțului în cadrul tribunalului civil, în special în cazul căsătoriei mixte.

Comunicarea se oprește și asupra instituției infierii, arătînd că aceasta s-a introdus o primă reglementare în 1960, care a fost abrogată în legislația israeliană, de regulă, infiatul are vîrsta sub 18 ani (în cazurile în care infiatul este încheiat înainte de încheierea căsătoriei) și numai în mod excepțional o singură persoană (ex-3) este infiatului). O condiție prealabilă încheierii infierii este ca infiatul să se facă în fața a șase martori. O excepție: atunci cînd infiatorii sînt bunicii firești ai infiatului. Legea din anul 1969 prevede doar infiere cu efecte depline („adoptio plena”) și totuși, în materia succesiunii din 1965, infiatul nu pierde dreptul la succesiunea familiei sale.

În încheierea comunicării, autorii analizează și metodele genetice („însemințarea artificială” și fecundarea „in vitro”) astfel cum sînt ele reglementate în legislația actuală israeliană.

Studiul în cauză se caracterizează printr-o bogată informație științifică — atît de doctrină, cît și de legislație în materie —, demonstrîndu-se că în practica instanțelor și constituind, în același timp, o contribuție la cercetarea științifică, specifică dreptului comparat.

Schimbul de valori încrent lumii contemporane justifică noșterea a unor sisteme juridice diferite, ceea ce contribuie la apropierea și cunoașterea speciilor în drept comparat.

IANFRED STIL

STIRI

ORDINUL CANADEI*

Morrie Gelfand, medic-șef în chief de ginecologie și obstetrică la Spitalul General Evreiesc din Montreal, matematician israelian Halperin, profesor la Universitatea din Toronto și jurorul Nathan Nemetz s-au alăturat celor 72 de personalități care Jeanne Sauve, prim-ministră generală a Canadei, înmânat „Ordinul Canadei”, cea mai înaltă distincție civilă acordată în țară. Prof. Halperin este un binecunoscut militant pentru drepturile omului pe plan internațional. Eforturile sale au condus la punerea pe calea a multor savanți și prizonieri de conștiință în țări cu regimuri totalitare. Activitatea prodigioasă terminată juriul să-i acorde distincție, cu cel mai înalt grad, cel de companion de onoare de activitatea profesională. Nemetz a activat intens în domeniul comunitar. Astfel, între 1957, el a fost președinte al organizației inționale „Bnai Brit”, aceeași care deține o parte în cadrul „Joint” din Canada. Ca activitate în 1958 decernat Distincția pentru Umanitate din partea lui Canadiana din Creștinism și la Evreilor. În 1968, „Emeh” din Toronto i-a acordat „Brotherhood Award”, iar în 1976, el a devenit „Fellow” al Universității Ebraice din Ierusalim.

ebraice destinate vorbitorilor de limbă chineză. În prezent, ebraicele sunt predate la universitățile din Beijing și Nanking din China.

LA AMSTERDAM

În cadrul Muzeului Evreiesc din Amsterdam a fost organizată o amplă expoziție de fotografii. Sute de imagini, unele de o extremă valoare documentară, reconstituie viața evreilor din Rusia, începând cu anul 1881 până în zilele noastre. Reinviu astfel momente din existența unei dintre cele mai mari comunități evreiești din Europa. La data cu care debutează expoziția, trăiau în Rusia țaristă 5 milioane de evrei, constituind izvorul esențial al iudaismului, prin modalitățile în care au reușit să dezvolte viața de cult, dar și de cultură evreiască și, nu în ultimul rând, prin activitatea lor socială.

Fotografiile mai evocă suferințele lor, pogromurile care bintuiau pe întinșurile Rusiei, precum și perioada Holocaustului, când a fost nimicită de nașiști o bună parte a populației evreiești din Rusia. Au urmat ravagiile politicii staliniste, accentuate, antisemite, care au avut ca urmare uciderea unui mare număr de evrei.

Expoziția s-a înscris ca un eveniment de excepție.

NUMIRE

Dr. Evghenii Maximovici Primakov, fost director al Institutului Asiatic și African din Academia de Științe a U.R.S.S., a fost promovat în funcția de membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S., fiind astfel primul evreu care ocupă această funcție după Lazar Kaganovici, ultimul evreu din garda veche, exclus din acest organism. Dr. Primakov, expert în problemele Israelului și ale Orientului Mijlociu, a fost consilierul lui Gorbaciov în acest domeniu. El face parte din anturajul liderului sovietic, care l-a desemnat să o însoțească pe dna Thatcher cu ocazia vizitei d-sale în U.R.S.S.

SCRISOARE APOSTOLICĂ

Într-o Scrisoare Apostolică de 20 de pagini a Suveranului Pontif către toți catolicii, lansată cu ocazia marșului unei jumătăți de secol de la declanșarea celui de-al doilea război mondial, Papa Ioan Paul al II-lea s-a referit pe larg la ororile petrecute în timpul Holocaustului și în special la suferințele

indurate de evreii din Polonia (țară din care provine Papa), spunând, printre altele: „Imaginile vieții din ghetoul varșovian și din lagărele naziste de concentrare de la Auschwitz, Maidanek sau Treblinka depășesc cu mult ceea ce omenete este cu puțință să-ți imaginezi”. Suveranul Pontif a mai spus: „Aș vrea să accentuez în mod deosebit că ostilitatea și ura împotriva iudaismului sînt în absolută contradicție cu concepția creștină asupra demnității umane”.

OMUL ȘI NATURA

Preocupați de a obține noi varietăți de plante, cercetătorii israelieni de la Universitatea „Ben Gurion” au reușit să creeze o nouă specie de cactusi fără spini. În același timp, la Universitatea Ebraică din Ierusalim, Gérard Amzallag, cercetător în fiziologia plantelor, a reușit să obțină soiuri care să se adapteze apei sărate din Negev (se stie că regiunea Negevelui suferă foarte mult din cauza lipsei apei dulci). Pînă în prezent, Amzallag a obținut soiuri de varză, de grâu, de orz și chiar o varietate de struguri, bună pentru vin.

EXPOZIȚIE

La Institutul Heine din Düsseldorf a fost prezentată o expoziție dedicată marelui poet. În vitrine sînt înfățișate cărți prețioase, avînd o vechime de două sute de ani. De asemenea, pot fi văzute primele ediții din operele unor contemporani ai lui Heine — Goethe, Rahel Varnhager — și ale altor oameni de litere, precum Heinrich Mann, Kurt Tucholsky și Bertolt Brecht.

BNAI BRIT

Leningradul este cel de-al șaptelea oraș din U.R.S.S. în care organizația „Bnai Brit Internațional” și-a deschis o filială. Seymour Reich, președintele acestei organizații, și-a luat angajamentul să sporească sursele de alimentare a ceea ce el a numit „interesul efervescent pentru cultura evreiască în rîndul evreilor sovietici”. Această nouă filială din Leningrad se va strădui să susțină învățămîntul iudaic și să furnizeze informații corespunzătoare despre Statul Israel.

MUZICA

În imagine: președintele Statului Israel, Chaim Herzog (centru — fundal), un mare admirator al muzicii sinagogale, a

participat la un concert oferit de cantorul, în vîrstă de 82 de ani, Henry Rosenblat (dreapta, în față). Concertul a reprezentat un omagiu adus memoriei regretatului său tată, renumitul cantor Yossele Rosenblat. Fotografia îi înfățișează, de asemenea, pe membrii corului care l-au acompaniat pe Henry Rosenblat.

DOCTORAT ONORIFIC

Institutul „Technion” din Haifa a conferit dnei Margaret Thatcher, premierul britanic, titlul de „Doctor Honoris Causa” al acestei instituții. Bill Phillips, directorul lui „British Technion Society”, a apreciat că dna Thatcher este „un adevărat prieten al Statului Israel”.

CINSTIRE

Senatorul democrat de Connecticut Joseph Lieberman a primit din partea lui Yeshiva University din New York titlul de Doctor Honoris Causa în științe umaniste.

ARHEOLOGICĂ

În urma unor lucrări de excavare efectuate la Safed (Israel) a fost descoperită o mikva care a funcționat în acest oraș în urmă cu patru secole.

PRIETENIE

La sfîrșitul anului trecut, Josef Bialek, primarul Budapestei, și Shlomo Lahat, primarul Tel Avivului, au semnat un acord de înfrățire între cele două orașe.

MICROFIȘE

Biblioteca Congresului S.U.A. și-a îmbogățit colecția de microfise cu lucrări de doctorat susținute la Universitatea Bar-Ilan (Israel) pe teme iudaice și studii asupra Țării Sfinte. Se duc tratative în vederea obținerii de lucrări similare și din partea unor instituții de învățămînt superior iudaic din S.U.A., printre care „Yeshiva University”, „Stern College” și „Seminarul Teologic Iudaic”.

AGENDĂ

Nu demult a apărut o nouă ediție a agendei publicate de Confederația Mondială a Centrelor Comunitare Evreiești, în care sînt publicate denumirile și adresele complete ale tuturor centrelor comunitare evreiești afiliate confederației.

BIBLIE

Pentru stimularea studierii Tanachului, Centrul Mondial al Bibliei Evreiești va trimite, la cerere, un exemplar gratuit al trimetriului său „Dor LeDor”. Doritorii pot scrie pe adresa: Joshua J. Adler, „Dor LeDor”, POB 7024, Ierusalim, Israel.

SUBVENȚIE

„The Museum of Jewish Heritage” din New York a primit o subvenție de 246.000 de dolari din partea Fundației „Charles Revson” pentru a înregistra pe

videocasete mărturiile supraviețuitorilor Holocaustului. Această sarcină revine secției „Living Memorial to the Holocaust” a nimitului muzeu, secție ce urmează să fie deschisă pentru public în 1992. Se apreciază că operațiunile de înregistrare vor dura circa zece ani.

DONAȚIE

Joseph Abbell, președintele unei mari firme din Chicago, a donat 5.000.000 de dolari „Seminarului Teologic Evreiesc” din S.U.A. În această instituție — sprijinită de Abbell în mod constant în ultimii 40 de ani — se află cele mai bogate colecții Hebraica și Judaica din emisfera vestică.

DECESE

A încetat din viață, în vîrstă de 88 de ani, Ira Hirschmann, diplomat, scriitor, consultant al O.N.U. în problemele refugiaților. În 1943, președintele Roosevelt al S.U.A. l-a numit pe Hirschmann ca trimisul său special în Consiliul pentru Refugiații de Război de pe lângă Ambasada S.U.A. din Istanbul pentru a supraveghea eforturile de salvare a evreilor din Europa Răsăriteană. În această calitate, el a fost deosebit de activ în salvarea a mii de evrei din Peninsula Balcanică, atunci în miinile naziștilor, ajutîndu-i să se stabilească în Țara Sfîntă. Printre cei salvați de el se numără și circa 50.000 de evrei din România. De menționat este faptul că Hirschmann trebuia să acționeze în propriul său nume, fără a implica guvernul S.U.A., urmind să fie dezavuat oficial în cazul cînd va fi deconspirat. În calitate sa, el l-a contactat pe Alexandru Crețianu — ambasadorul de atunci al României în Turcia —, cîruia i-a propus eliberarea a 50.000 de evrei din lagărele din Transnistria în schimbul cetățeniei americane pentru el și familia lui. Două zile mai tîrziu, ambasadorul român i-a comunicat acordul său. Ca semn de bună credință, Hirschmann i-a cerut lui Crețianu eliberarea imediată a 5000 de copii, această cerere fiind acceptată în schimbul a 4,5 milioane de dolari, care urmau să fie plătiți agenților lui Eichmann. Acești copii au fost duși în Țara Sfîntă, după ce președintele Roosevelt a fost de acord cu acest plan. În cărțile sale, Ira Hirschmann a inclus și capitolul referitor la activitatea sa din timpul celui de-al doilea război mondial, unul dintre ele fiind intitulat „Drumul spre viață în Țara Fădăduinței” („Lifeline to a Promise Land”).

A încetat din viață, în vîrstă de 82 de ani, Shlomo Ben-Israel, cunoscut comentator radiofonic și corespondent al cotidianului „Jewish Daily Forward”, acreditat la O.N.U. Timp de 38 de ani, el a avut o emisiune la postul de radio WEVD din New York, post pe care l-a părăsit în 1988. Ben-Israel a fost, de asemenea, unul dintre primii ziaristi moderni care au scris în ebraică. Lucrînd cu celebrul poet Hayim Nahman Bialik, el a contribuit la modernizarea limbii ebraice, introducînd noi termeni. În 1938, Ben-Israel a devenit corespondentul la Cairo al prestigiosului cotidian american „New York Times”, iar din 1939 a început să lucreze și pentru „Boston Globe”. Între 1945 și 1947, el a scris foarte multe corespondențe și pentru „Jewish Daily Forward” (cu care și-a încetat colaborarea în 1980), trimise din Israel, Egipt, Maroc și din multe țări europene. De asemenea, Ben-Israel a scris povestiri polițiste în idîș și în ebraică.

MOGRAFICĂ

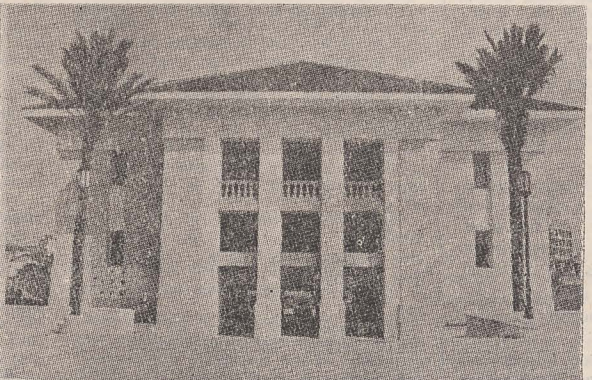
Forma datelor publicate de Centrul de Statistică al Ierusalimului, spre sfîrșitul anului, populația acestei țări se ridică la 4.530.000, din care 1.200.000 sunt evrei. Anul trecut în octombrie — au sosit în țară circa 17.000 de olim, 1/3 mai mult decît în 1988. În emena, se menționează că în prima dată în istoria țării numărul nou-născuților a fost 100.000.

EMIU

„Aniul Memoriei” (se referă la memoria Holocaustului) al țării Jacob Buchman, creat de Fundația Iudaismului, a fost atribuit Annei Herzog, doctor în istorie, pentru că „Deportajii evrei în țara din sudul Franței, 1942”. Juriul a acordat o parte din emina unuia alt istoric, din Philadelphia (S.U.A.), pentru lusuale despre Șoa, autorul cărții „Șoa”, și un alt istoric, din Ierusalim, care a fost decernat lui Simone Weil, care a făcut parte din juriu, împreună cu Theodor Klein, Claude Lévi-Strauss și alte personalități.

MINAR

Centrul „Yad Vashem” (Israel) inițiat un seminar la Ierusalim pentru cei care preșcolii capitolul de istorie se preocupă de studierea istoriei. La seminar au participat profesori evrei și neevrei învățămîntul public și particular din Franța, Belgia și

Centrul de dans și teatru „Suzanne Dellal”

BALET

În Neveh Tzedek, cartier istoric al Tel Avivului, a fost construit Centrul de Dans și Teatru „Suzanne Dellal”, iar cu ocazia inaugurării au avut loc o serie de remarcabile spectacole coregrafice. Noul centru este sediul Companiei „Batsheva” de dans

contemporan, condusă de Yair Vardi. Vardi a fost unul din partenerii celebrului balerin Rudolph Nureiev, el însuși fiind considerat unul dintre cei mai buni balerini israelieni. Tot acolo își are sediul compania de dans „Inbal”. Clădirea cu săli elegante este înconjurată cu un spațiu verde de palmieri.

1988, 1618 olim au sosit în țară în Israel, numărul fiind să sporească semnificativ după cum a apreciat Biroul israelian David Herzog care a făcut o vizită în Ierusalim.

ĂTĂMINT

Chiang, directorul Institutului de Studii Africane din Beijing, a fost decernat Distincția de Științe din China, a fost decernat distincția de Științe din China, a fost decernat distincția de Științe din China, a fost decernat distincția de Științe din China.

CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

What Else Do You Want Messrs. Anti-Semites?

Chief Rabbi Dr. Moses Rosen has writing the following answer to the anti-semitic attacks published during the past weeks in certain newspapers appearing in Romania.

Almost half a century since the beginning of our Holocaust, which resulted in six million dead (under Horthy's regime, circa 150,000 Jews from Northern Transylvania, under Antonescu's regime circa 300,000 Jews from Moldavia, Bessarabia, Bucovina, Transnistria), since the poison of racial and religious hatred brought disaster to this country and six hundred thousand young Romanians died in World War II, in which tens of millions of sons of other European peoples perished, here you are, raising your heads once more. The Nazi terminology reappears (Heil Hitler), the instigations against us start again.

It is being said that we Jews brought along communism. We know that the "parents" of this ideology were four: Marx, Engels, Lenin and Stalin. Therefore three non-Jews and one whose parents had become converted to Christianity and who, himself, was a fierce anti-Semite.

Nevertheless... in the year of grace 1990, you set down in black and white that the Jew Marx (you are forgetting the other three, you are even forgetting Ceaușescu) introduced communism because, being a Jew, he was *Satan*, he was the *Antichrist* (he, who was a second-generation Christian).

This sort of language shakes us deeply, for it was used by the medieval pogrom organizers, by Goebbels and his acolytes.

Here, in Romania, we all remember that it was the Soviet forces that brought along communism. Who can dispute that?

We also know that the party's politburo included Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, Vasile Luca, Emil Bodnăraș, Petre Borilă, Alexandru Moghioros, Gheorghe Apostol, Al. Drăghici. The only Jewess was Ana Pauker.

All the others are forgotten and she is the only one to be mentioned. She was thrown out and "exposed" by her comrades — that fact is not mentioned.

There was another Jew in the politburo: Iosif Chisinevski. He was thrown out as well. There were tens of other leading communists — non-Jews. They are not mentioned either.

On the other hand, the published "list" contains the names of several Jews who played minor parts (in any case, they were not leaders). Why?

Stalin killed almost all the Jews in the central committee of the soviet communist party (Trotsky, Zinoviev, Kamenev, etc.). Khrushchev and Brejnev eliminated all the Jews who held superior party and government positions. During the past 40—50 years, an anti-Semitic State policy has prevailed in the Soviet Union. Discriminations, persecutions, open anti-Semitic propaganda have been a general phenomenon in the U.S.S.R.

How can the truth be thus misrepresented?

The tragedy of the millions of Jews in Eastern Europe, dispossessed of all rights, persecuted, dis-Judaized, destroyed both as a nationality and from the religious point of view.

The result: it is still we who are to blame...

It is difficult, very difficult to try to dispel the lies spread against us. What shall we do? Cry out that we "do not drink the blood of Christians"? that we "do not poison wells"? that "the Moscow Jewish doctors did not poison the Soviet leaders"? that "we are not Satan"? that "we are not and have never been the Antichrist"? that "we are not Judeo-capitalists, as the communists called us"? that "we are not Judeo-communists", but, on the contrary, have been the victims of this atheistic and anti-Semitic ideology?

There is no point in once more starting to demonstrate axioms. Whoever has some common sense, logic, human feelings knows all that has been enumerated and, as for the others, they have always resorted to the cudgel instead of logical arguments, to the sword and fire instead of reason.

Besides, as I have already said several times, there is a great difference between the anti-Semites before the Holocaust and those after it

The first ones, no matter how much they hated us, if they had known that their hatred would generate Auschwitz, that their xenophobia would create crematoriums which were going to burn up millions of human beings, cannot be insulted by the belief that they would not have revised their opinions, that they would have persisted in spreading the poison of anti-Semitism.

It is those who appear today, in 1990, who take up from the very beginning the Nazi vocabulary, when we ask:

Is it possible that you don't tremble? Hasn't the recent lesson of history taught you that your doctrine is worse than cannibalism?

Heil Hitler? If you don't know it, learn from the book of his credo, "Mein Kampf", that we Jews were destined to be only the first victims, to be followed by the others — the small nations and the other "inferior races" that had no right to live.

Only they, the fair-haired "Herrenvolk" had that right, the others were destined to perish.

And you dream again of "Heil Hitler"? Isn't that sheer madness?

Besides, what more do you want from us Jews? Your forerunners shouted: "Yids, go to Palestine!" They claimed there were too many of us, we had good positions, a.s.o.

Well, things have changed. After one third of the Jewish people were chopped up, thrown into furnaces and annihilated, here we are, rebuilding the land of Israel.

We are the last generation of the catastrophe, but we are the first generation of the salvation.

97 pc, i.e. circa 400,000 Romanian Jews are already in Israel. They are devoted to the country in which they were born and whose culture they have assimilated, whose fate they have shared, both in joy and in pain.

The three per cent who have remained here, i.e. about 20,000 persons, are — mostly — old, survivors of the Auschwitz fire. Some of them are pensioners, others are assisted by the "Joint". They held no important positions. They are neither plutocrats, nor communists.

What else do you want, Messrs. anti-Semites? The Yids have gone to Palestine (as you demanded). But this formula requires some rectifications.

Not "Yids", but "Jews"; not Palestine, but the State of Israel, dignified, independent, defending the Jews and calling upon them to depend neither on the hatred of some, nor upon the pity of others.

Gradually, step by step, this call is being responded to. You want to speed up the process, don't you? What harm does it cause you if, we, the remnants of Israel, wait for our graves to be here, next to those of our parents and forefathers?

We have been here for six hundred years and are not at all ashamed of our contribution to the welfare of this homeland, in the fields of culture, science, trade, in all spheres of creation.

Our heroes have shed their blood abundantly in Romania's wars. Our cemeteries are filled with their graves.

Just a little patience, Messrs. anti-Semites. You will soon be rid of us? Why are you in such a hurry?

This is an appeal to conscience, to logic. Although I realize that it is naïve, I feel it is my duty to launch it, for our good, for your good, for the good of this country.

I shall conclude by quoting a statement made by the President of Portugal, Mario Soares when I had the honour of being received by him:

"The greatness of Portugal was enormously enhanced by the Jews' contribution to its prosperity. Unfortunately, their being driven away caused the country huge damages, which the five centuries that have elapsed in the meantime have been unable to repair."

From the bottom of our hearts, we bless Romania, which we do not confuse with you, Messrs. anti-Semites, which we honour, we love, and will always be loyal to.

JOURNAL

OF THE ROMANIAN JEW

Meetings of His Eminence

After his returning to Bucharest, coming from Israel, Chief Rabbi Rosen was received by the Prime Minister Petre Roman. In a friendly spirit the discussion was about the problem of various anti-semitical happenings (destruction of the Synagogue in Oradea, articles in various papers with hate and insults against Jews and Judaism etc.).

The Prime Minister clarified the position of the Romanian government and expressed his strong decision not to tolerate other similar medents an all forms of revival of fascism, racial insults and

attacks against Jews or other denominations.

The Chief Rabbi thanked the Minister for his clear statement and assured him of the patriotic attitude of the Jewish Romanian Community.

Chief Rabbi Rosen visited the Minister of Foreign Affairs and the Minister of Culture and received the same strong assurance.

The Ambassador of United Kingdom Bucharest Allan Green had a friendly meeting with the Chief Rabbi, discussed on various aspects of Jewish life in Romania after the revolution for democracy and

In Jerusalem, His Eminence Addressed the Participants in the „Israel-Bonds” World Conference

During these months, tens of thousands of Soviet Jews undertake Aliya, i.e. they come to Israel in order to take part in the rebuilding of the Holy Land. Well-informed circles foresee that, in 1990, more than one hundred thousand Soviet Jews will be integrated in Israel.

Naturally, huge material means will be collected, in order to ensure dwelling-places and jobs for the new Olim from the Soviet Union.

The organization „Israel—Bonds” has been devoting forty years of fruitful work to the noble aim of rebuilding the Holy Land — Eretz Israel.

During these four decades, millions of Jews have joined the 650,000 Jews who were in Israel in 1950.

The feelings of solidarity and brotherhood of the Jews throughout the world gave the Olim increased strength for facing all difficulties and transforming the desert into blooming gardens, for turning Israel into a modern country, at one of the highest levels in the world, both in the field of science and culture and in that of industrial output, Judaic education, etc.

The president of „Israel—Bonds” is Ambassador Meir Rosenne, born in Iași, a worthy and noble descendant of the tribe of the Jews in Romania. The son of lawyer Rosenhaupt, respected and beloved by the Iași Jewish community, which was a *עיר ואם בישראל* "a mother-community in Israel", — Meir Rosenne miraculously survived the 1941 pogrom

in Iași and then left for his family. Thanks to his coming to his brilliant juridical studies, Rosenne has held important positions in Israel's public and diplomatic life. He was the Government's jurist, seller, Ambassador to France, then to the United States, and the president of the „Israel—Bonds” organization, which aims at collecting billion dollars in 1990, with the purpose of the newcomers' cultural and social absorption.

The organization's 40th anniversary celebrated in Jerusalem between January 28 and March 4, 1990, 500,000 donors came from the United States, Canada, South America, and various European countries.

The proceedings of this forum of Judaic rebuilding of the Jewish people's salvation at the "Hilton" hotel.

The speakers were the President of the State, Chaim Herzog, the Prime Minister, Yitzhak Rabin, the Vice-Prime Minister and Minister of Finance, Shimon Peres, and the Minister of Foreign Affairs, Moshe Arenson.

His Eminence Chief Rabbi Meir Rosenne was invited to lecture on the present situation of the Jewish communities in Eastern Europe, especially in Romania.

The lecture enjoyed a tremendous success.

Vadim Was Looking for Ahashuerus

March 15, 1984... Vadim's "Saturnalia" were rousing general indignation. Romanians and Jews, writers and scientists sent us letters and telegrams of solidarity, branding the hooligan writers. Nothing of all this could be published. In the booksellers' shopwindows, the abuse aimed at the Chief Rabbi "and all his people" was, spread out and nobody lifted a finger. Ceaușescu gave a free hand to the fascists for their attacks, but we were forbidden to reply, to defend ourselves.

There was a meeting at the Choral Temple, at which more than 1500 persons protested vehemently! The censorship did not allow a single word uttered at that meeting to appear in our journal.

The general assembly of the communities throughout the country, where tens of leaders of the Romanian Jewry branded Ceaușescu's neofascism! It was out of the question even to mention it in the columns of our journal.

Then we resorted to "Three Purim insets". I was counting on the censors' stupidity and ignorance. Indeed, they "swallowed" our ruse completely and there were HAMAN—Vadim, MORDECAI — the Jew who defends his dignity, and ESTHER — the Jewess, at first fearful, hesitating, to whom Mordecai transmits the message that "the ostrich's policy is not helpful".

Under the censors' very eyes the "Megillah" of the Jewish community in Romania appeared in our journal. When they realized its existence it was too late. We laughed at the notion of Purim. There were no tears, no laughter when the journal appeared.

There was also a gnashing of teeth. Dincă made a row; there was a question: who had tolerated this? There were severe punishments.

And what about Vadim's statement, he qualified that statement as a direct attack on Ceaușescu. He asked: "Haman, Esther? But where is Ahashuerus was the point. He had no right to author's intention. The character in the Megillah, Haman, and murderous monarch. No, he was not. Every Jew's presence and his stupidity, his "edicts" and at his side the infamous Haman.

Indeed, Vadim knew his hind him, too, there was a question — illiterate, infamous.

And he let the cat out of the bag. The Megillah of the "Saturnalia" a fourth character. He is the precursor, in the dustbin of history. Cursed be his memory!

הראשי ר"ר דוד משה רוזן ות כרותה

וואמר:

הראני נא את ככדך
(שמות לג, יח)

אל אבימורי הרה"ג אברהם אריה רוזן וצ"ל: לכאורה קשה, עד תעז משה רבנו לבקש מהקב"ה בקשה יסודית וגדולה שכנו, ואת ולחנות את כבוד ה', דווקא בשעה שהוא מבקש מה' על חטא העגל, סליחה שעבורה הפציר בנזקו בכל כוחו וקריב עצמו למען כלל ישראל, דווקא עכשיו, כשסוף־סוף עלו נגדו בידו, הוא אינו ממתין להודמנות אחרת אלא בא עם שמו שכוון:

אלא פשר תשובתו של הקב"ה: "לא יראני האדם וחי", ולכן ואת את אחורי ופני לא יראו? שהרי ממה־נפשך: אם אף אדם יוכל לראות את הפנים, למה יוכל הוא לראות את אחוריו? ופירושו של רש"י: "הראהו קשר של תפילין?"

אבא־מארי: כדי להבין את הדושי' המוזר הזה, צריכים לראות את מאמר חז"ל: "תפילין דמארי דעלמא מאי כתיב בהם? כעמך ישראל גוי אחד בארץ". אחם עשיתוני חטיבה אחת גם אני אעשה אתכם חטיבה אחת בארץ" (ברכות ה).

היום אלו אנו מבינים את עצם מהות היהדות. בינו לבין יושנה ברית כרותה, אות הברית - התפילין. בתפילין שלנו "שמע ישראל - ה' אחד" מעידה על אמונתנו לא רק יחודו של בורא עולם אלא גם בייחודו ("חטיבה אחת"). לכן, התפילין שלו ישנו סמל אודות הקשר שלו עמו, אמונתו וישראל בין כל הגויים ("חטיבה אחת").

אחרי חטא העגל, רצה משה להיות משוכנע שאכן נסלח גדול זה. הוא ידוע ידע שעל ידי החטא, נפסלו תפיליו של "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" עבודה־זרה אנו ככל הגויים. לפיכך דווקא עתה בקש את הקב"ה כדי להוכיח לדעת שהתפילין שוב הוכשרו על "שלחתי כדברייך".

היודע מחשבות, הבוחן כליות ולב, הבין את כוונתו של משה ולכן תשובתו היתה: "לא יראני האדם וחי", כדי ליישב את דעתך, כדי שתדע ששוב הוכשרו התפילין, ו"ראית את אחורי" - "הראהו קשר של תפילין".

ראיונות של כבוד הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט"א

לוביה יהודית מתמסרת ונאמנה למדינת רומניה החפשיה והעצמאית. כבוד הרב הראשי שוחח גם עם שר החוץ סר"י צ'לס ועם שר הדתות נ. פטויצ'סקו, שגם הם נתנו הבטחות החלטיות ומלאות רצון טוב.

* לכבוד הרב הראשי היתה גם פגישה לכבית עם מר אלן גרוי, שגריר ארה"ב בבוקרשט. נדונו היב-טים של החיים היהודיים ברומניה אחרי המהפכה הגדולה למען דימוקרטיה ומדמה.

ביקור

בימי 26-28 בפברואר ביקרה מבוצה בת 30 איש של ה"נשגל אלושאשן מינין" תחת הנהגת מר טילד נורש, בקהילתנו. המבוצה שבאה בלווי דר. צבי פיין, מנהל תכ-נית לוינט למען רומניה והאשי קהילתנו, ביקרה את המחלקות היסודיות ומסודות הפדגוגיה של הקהילות היהודיות ברומניה, בהפגנים עניין רב

ווארים היה מחפש את... אחשוורוש

תחת אפס של הצנזורים מופיעה בכתב עתנו "מגילת" של הקהילות היהודיות ברומניה בשנת 1984. כשהבינו מה שעשינו היה מאוחר מדי בש-בילם. אנחנו צוחקים בפורים. צחוק גדול פרץ כש-כתב-עת שלנו הגיע בידי הקוראים.

הרוק שינים, דינאק רועש, חקירות: מי הרישה את ה"מונספריציה"; הוא משתמש בסנקציות קשות.

ווארים? בתזכיר בן 38 עמודים הוא כותב שזו התקפה ישירה נגד צ'אישקו הוא שואל: "המון מרדכי ואסתר? וזיה אחשוורוש" גם הוא הביין מה כונת המחבר. האישיות הרביעית הפלא-סית מתוך המגילה, המונארך הערין, הרוצח חסר? לא! כל הקוראים מנחשים את נוכחתו ואת טפשו-תו, צוחקים על "גרותו" ועל שותפותו עם הכלי-על המן.

ווארים ידע משהו, הרי גם מאחריו נמצא אה-שורוש - בור רשע.

פי החוטא אמר את האמת.

למגילת, "הסאטורגאליות" היתה עוד אישיות. הוא נמצא עכשיו על יד קורמו בפח האשפה של ההיסטוריה.

היה זכרוננו ארוך.

"מה ראה להזכיר כאן חור (אבי?) אלא בשעה שנקשו ישראל לעבד עבד־היה (במשעה העגל) נתן נפשו על הקדוש ברוך הוא ולא הניחם, עמדו והרגוהו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: חייך, שאני פורע לך. משל למלך שקררו עליו לגיונותיו. עמד שר צבא שלו ונלחם עמם. אמר להם: על המלך אתם מורדים? עמדו והרגו אותו. בא המלך, אמר: היכן הוא שר הצבא שלי? אמרו לו: הרגו אותו לגיונות. אמר המלך: אלו ממון נתן לי, לא הייתי צריך לפרע לזו על אחת כמה וכמה שפשו נתן עלי! מה אני עושה לו? אלא כל בנים שיוצאים ממנו, אני אנדלם בעולם ואעשה אותם דקסים. בשעה שעשו ישראל העגל, עמד חור ונתן נפשו על הקדוש ברוך הוא. אמר לו הקדוש ברוך הוא: חייך! כל כנך היוצאים ממך, אני כנדלם שם טוב בעולם."

חוט של חן משך הקדוש ברוך הוא על בצלאל. בנו של חור, עד שהיה כל העם מחבבים אותו ורוצים ביקרו ומסכימים בלבם עם עצת ה' לבנות אותו רב-אמנים במלאכה המשקן.

החומר מלמעלה ומהלליון הקודם הם מתוך הספר "שיח אנדה" של הסופר שמחה רו.

15 במרץ 1984... הספר "הסאטורגאליות" של ווארים חולל ועם כללי רומנים ויהודים סופרים ומדענים משצפים אותנו במכתבי ובמכתרי סולי-דריות, בהקעת פורעיה. הצנזורה אסרה לנו לפרסם מכל זה אף מלה. בחלונות ראוה של בתי ממכר הספרים אפשר היה לראות את הספרים עם דברי נאצה לרב הראשי, ולכל עמרי, אף איש לא נזקף אצבע. צ'אישקו נתן לפאשיסטים להת-קוף, אבל אסורים לנו לפרסם את תשובתנו, להת-נגד.

אסיפה בבית-הכנסת הקורלן, בה מחו בתוקף למעלה מאלף וחמש מאות איש! הצנזורה לא נר-תנת להרפים בכתב העת מה שהוגד באסיפה הזאת. האסיפה הכללית של כל הקהילות היהודיות ברומניה, בה כל ראשי הקהילות של יהדות רומ-ניה הוקיעה את הגיו-פאשיזם של צ'אישקו! או אפשר היה להרפים אף מלה בכתב-העת.

ואז השתמשתי ב"שלוש משביות של פורים", ניצלתי את הטפשות והבורות של הצנזורים. הם "אכלו אותה" מהתחלתה ועד סופה. והנה קודם תיארתי את החו ווארים, את מרדכי היהודי שמנן על תחושת הכבוד שלו ואת אסתר היהודיה שהיא בתחלה פחדנית, הססנית, שמרדכי מוסר לה "שמדיניות בת היענה" לא תעזור.

למשה: משה, הגון לפניך בצלאל! אמר לפניו: רבוננו של עולם, אם לפניך הגון, לפני לא כל שכן! אמר לו: אף על פי כן, אמר להם לישראל. הלך משה ואמר להם לישראל: הגון עליכם בצלאל? אמרו: משה רבנו, אם לפני המקום הגון ולפניך הגון, עלינו לא כל שכן". (ברכות נה, ע"א)

ישיבה של סטריטוביטש

במה זכה בצלאל להתיצב בראש העושים והבונים את המשכן - מקום להשראת השכינה בישראל? מדוע בחר ה' דווקא בצלאל, שיהיה הוא בונה את המשכן ונתן בלבו חכמה ויחיה בכל שאר החכמים שעשו עמו באותה בליאקה? תשובה על כך נותנים לנו חכמי המדרש האומרים כי זכה בצלאל שתקרא המלאכה על שמו משום שמסר נפשו עליה:

"וכי בצלאל עשה לעצמו, שעל כל דבר ודבר הוא אומר 'ועש בצלאל' - אלא על שנתן נפשו עליו ביו תה. לא קפח הקדוש ברוך הוא שקרו ופרסמו הכתוב על כל דבר ודבר".

ואכן, מסירות־נפש זו סבוצה היתה בךמו, וירושה היא לו מאבותיו. מבני שבט יהודה הוא, אשר נשיאו, נחשון בן עמינדב, קפץ ראשון אל ים־סוף לפני שנבקע.

אף זכות אבי עמדה לו, והקטוב מזכירו לכךבה: 'בצלאל בן חור'.

בצלאל בונה המשכן

ונקה בצלאל ויהיא לב וכל איש תסם לב אשר נתן ה' חכמה ויבניה נחמה לדעת לעשה את כל מלאכת עבודת הקדש לכל אשר צוה ה' (שמות לו, כ)

הקטבת תזכור

"אברהם מקבל עליו העם את המשקה של בנין פור (פי) והדר. העם מקים את המשכן מרצונו ובתורמוטיו לכבודו של מקום. בראש המפעל מוצב האמן כחסד עליון בצלאל בן אורי ואת המבצע על המלאכה ומכון דעתו לדעת המקום (ואי) אפלו דברים שלא שמע (בצלאל) מפי רבו גדולה, למה? שנאמר: 'למשה מסנין' (ירושלמי סנה. פ"ג ע"ג א"ב) רוח אלהים בפקמה ובתבונה מלאכה, ואף על פי כן לא השיל ה' עליו לכת המשכן, עד שקבל את הסקמת ויה."

הקטבת: אין מעמידים פרנס על הצבור אלא אם (מתעצם) בצבור. אמר לו הקדוש ברוך הוא